

FERDINAND LASSALLE

PERUSTUSLAKIEN OLEMUS

KAKSI ESITELMÄÄ

SUOMENTANUT

YRJÖ SIROLA

KUSTANTAJA:

SAVON TYÖVÄEN SANOMALEHTI- JA KIRJA-
PAINO-OSUUSKUNTA R. L. :: KUOPIO 1911

FERDINAND LASSALLE

PERUSTUSLAKIEN
OLEMUS

KAKSI ESITELMÄÄ

SUOMENTANUT

YRJÖ SIROLA

KUOPIO 1911

KUSTANTAJA: SAVON TYÖVÄEN SANOMALEHTI-
JA KIRJAPAINO-OSUUSKUNTA R. L.

KUOPIO 1911
SAVON TYÖVÄEN KIRJAPAINO

Hyvät herrat!

Minua on pyydetty pitämään tälle arvoisalle seuralle esitelmä, ja minä olen valinnut sille aineen, joka tarjoutuu itsestään, se kun ennen kaikkea on aikamme kysymys. Minä aion puhua *perustuslaista*.

Huomautan edeltäpäin, hyvät herrat, että esitelmäni on oleva *tarkasti tieteellinen*. Siitä huolimatta tai oikeammin *juuri siksi* ei ole joukossanne ketään, joka ei voisi sitä kokonaan alusta loppuun käsittää.

Sillä *tositiede*, hyvät herrat — on hyvä pitää tämä mielessä —, ei ole mitään muuta kuin se *ajatuksen selvyys*, joka, mitään ehtoja edeltä asettamatta, askel askeleelta johtaa kaikki itsestään, ja juuri siksi järjen pakottavalla voimalla valtaa jokaisen tarkkaavan kuulijan.

Tämä ajatuksen selvyys ei vaadi kuulijoilta mitään erikoisia *ennakkokäsityksiä*. Päinvastoin, se kun, kuten juuri huomautin, ei ole muuta kuin se ajatuksen ennakkoluulottomuus, joka johtaa kaiken itsestään, ei se myöskään *siedä* ennakkokäsityksiä. Se ei siedä eikä vaadi muuta kuin että kuulijat eivät pidä kiini *min-käänlaisista* ennakkoluuloista, vaan päinvastoin, kuinka usein ovatkaan saattaneet sitä ajatella tai siitä puhella, sen *uudelleen* tutkivat, ollen niinkuin eivät siitä mitään tietäisi tai ainakin tämän tutkinnon ajaksi luopuvat kaikista käsityksistä, joihin tähän asiaan nähden ovat tottuneet.

Alan siis esitykseni kysymällä: mikä on perustuslaki? mikä on perustuslain olemus?

Joka ihminen, hyvät herrat, puhuu nykyisin aamusta iltaan perustuslaista. Kaikissa lehdissä, kaikissa seuroissa, kaikissa ravintoloissa on alinomaan perustuslaista puhe.

Ja kuitenkin, kun teen vakavan kysymyksen: mikä on perustuslain olemus, käsite, niin pelkään, että sangen harvat tuota sanaa käyttävät voivat antaa tyydyttävää vastausta.

Useat tietysti tuntevat halua näin kysyttäessä tarttua Preussin lakikokoelmaan v:lta 1850 ja sieltä lukea Preussin perustuslakia.

Mutta pian he havaitsevat, että tämä ei ole vastaus kysymykseeni. Sillä siinä on vain erään määrätyn, Preussin, perustuslain *erikoinen sisältö*, eikä se anna vastausta kysymykseen: mikä on perustuslain olemus, käsite yleiseen.

Jos teen tämän kysymyksen lakimiehelle, niin antaa hän tämäläisen vastauksen: »Perustuslaki on hallitsijan ja kansan kesken vannottu sopimus, joka määrää jonkun maan lainlaadinnan ja hallituksen perusteet.» Tai vastaa hän vielä ylimalkaisemmin, koska löytyy tasavaltaisiakin perustuslakeja: »Perustuslaki on jossain maassa voimaan saatettu valtiosääntö, joka määrää sen maan yleisen oikeuden järjestyksen.»

Mutta kaikki nämät ja näitten mukaiset muodollis-juriidiset määritelmät voivat yhtä vähän kuin ensin mainittukaan antaa vastausta kysymykseeni. Sillä kaikki nämät vastaukset sisältävät aina vain ulkonaisen selostuksen siitä, miten perustuslaki syntyy, ja mitä perustuslaki *tekee*, mutta eivät ilmaise: mitä perustuslaki on. Ne antavat kuvauksen, jonka mukaan ulkonaisesti ja lainopillisesti perustuslaki *on tunnettavissa*, mutta ne eivät sano, mikä on perustuslain *käsite*, sen *olemus*. Niiden mukaan jää myös epäselväksi, onko ja milloin jokin perustuslaki hyvä tai huono, mahdollinen tai mah-

doton, pysyvä tai pysymätön. Sillä kaikki tämä voisi vain käydä selville perustuslain käsitteestä. Täytyy ensin olla tunnettu perustuslain *olemus*, jos mieli tietää *vas-taako* jokin *tietty* perustuslaki sitä ja miten sen laita on. Tämän seikan jättää meille kuitenkin aivan epäselväksi tämä lainopillinen, ulkonainen määrittelytapa, joka soveltuu jokaiseen paperipalaan, minkä jokin kansa, tai kansa kuninkaineen allekirjoittaa ja julistaa perustuslaiksi, olkoon sitten tuo paperipala millainen tahansa. Vasta perustuslain *käsite* — te tulette sen havaitsemaan, kun siihen saakka päästään — on kaiken valtiotiedon, perustuslakiviisauden lähde, ja kehkeytyy tämä myös leikiten ja kuni itsestään siitä käsitteestä.

Uudistan siis kysymyksen: mikä on perustuslaki, mikä on perustuslain olemus, sen käsite?

Kun emme tätä vielä tiedä — se on meidän, hyvät herrat, yhdessä etsittävä — niin ryhdymme menettelytapaan, jota on hyvä käyttää aina, kun on päästävä jonkin seikan käsitteestä selville. Tämä menettely on yksinkertainen, hyvät herrat. On verrattava seikkaan, jonka käsitettä haetaan, toiseen samallaiseen ja koetetaan selkeästi ja terävästi ajatellen, saada selville mikä ne toisistaan erottaa.

Kun siis käytän tätä menettelytapaa, kysyn: mikä erottaa *perustuslain* ja *lain* toisistaan?

Molemmat ovat samallaista olemusta. Perustuslailla on oleva lain voima; *sekin* on laki. Mutta se ei ole *pelkkä* laki, se on paljon *enemmän*. Ero on siis niillä. Sadoilla tosiasioilla voisi osottaa, että tuollainen ero on olemassa, ettei perustuslaki ole pelkkä laki, vaan jotain enemmän.

Ette pidä pahana, hyvät herrat, sitä että uusia lakeja ilmestyy. Päinvastoin, te tiedätte, että on välttämätöntä miltei joka vuosi julaista uusia lakeja enemmän tai vähemmän. Eikä kuitenkaan voi *mikään* uusi laki ilmetä muuttamatta siihen saakka vallinnutta laillista

suhdetta. Sillä jos ei uusi laki toisi mitään muutosta siihen saakka vallinneeseen lailliseen tilaan, olisi se tarpeeton eikä sitä julaistaisi. Lakien muutosta te ette siis pidä pahana, pikemmin pidätte sitä valtiokoneiston säännöllisenä tehtävänä. Mutta niin pian kuin perustuslakiin kajotaan, *pidätte* sitä pahana ja huudatte: perustuslaki on uhattu. Mistä tämä ero? Tämä ero on niin kieltämätön, että monessa perustuslaissa on määrättykin: tätä perustuslakia *ei saa ollenkaan* muuttaa;*) toisissa: sitä saa muuttaa vain $\frac{2}{3}$ lakiasäättävän laitoksen äänellä yksinkertaisen enemmistön asemasta; toisessa taas: lakiasäättävä laitos ei voi ollenkaan ei muiden valtiovaltainkaan kanssa yhdessä, muuttaa perustuslakia, vaan on, jos se päättää muutoksen, erityisesti tätä asiaa varten valittava uusi eduskunta tästä muutoksesta päättämään.**)

Kaikki nämät seikat osottavat, että kansain yhteisen tunteen mukaan perustuslaki on oleva paljon pyhempi, vankempi, muuttumattomampi kuin tavallinen laki.

Teen siis uudelleen kysymyksen: miksi eroaa perustuslaki tavallisesta laista?

Tavallisesti vastataan tähän: perustuslaki ei ole mikään pelkkä, tavallinen laki, vaan on se jonkun maan *perustava laki*. Ja mahdollista on, hyvät herrat, että tässä on oikea vastaus kätkettynä epäselvään muotoon. Mutta tämä epäselvä muoto ei edistä asiaamme. Sillä taas herää kysymys: miten sitten eroaa *laki perustavasta laista*? Olemme yhtä pitkällä kuin ennenkin.

Pyrimme siis päämääräämme lähemmäksi kysyen, mikä siis erottaa perustuslain ja muun lain toisistaan, jos edellisen todella on nimeään vastattava.

*) Kts. Hallitusmuoto v:lta 1772!

**) Kts. Suomen Suuriruhtinaanmaan Valtiopäiväjärjestys § 80.

Perustuslain täytyisi siis:

1. olla sellainen laki, joka on *syvemmällä* kuin muu tavallinen laki; tämän osottaa sen nimi *perustus*; sen täytyisi myös

2. ollakseen *perustuslaki* muodostaa muitten lakien *perusta*, s. o. perustuslain olisi oltava edelleen vaikuttamassa muissa, tavallisissa laeissa, jos sen on oltava niiden perustana. *Perustuslain täytyy siis vaikuttaa edelleen* muihin lakeihin. —

3. mutta seikka, jolla on *perustus*, ei voi mielin määrin olla sellainen tai tällainen; vaan on sen oltava juuri *sellainen kuin on*. Sen perustus ei salli sen olevan *toisenlaisen*. Vain perusteeton ja tilapäinen voi olla sellainen kuin on ja samalla muunlainen. Mutta millä kerran on *perustus*, se on *välttämättömyydellä* sellainen kuin on. Kiertotähdet liikkuvat määrättyllä tavalla. Tällä liikkeellä on perustus, joka sen määrää, tai ei sillä sitä ole. Jos sillä ei sitä olisi, niin olisi liike satunnainen ja voisi joka hetki muuttua. Mutta jos sillä on perustus, nimittäin, kuten luonnontutkijat sanovat, auringon vetovoima, niin on sen kautta määrätty, että tuo perustus, auringon vetovoima, määrää ja säännöittelee kiertotähtien liikunnan niin *ettei se voi olla toisellainen kuin on*. Perustuksen käsitteessä on siis *vaikuttavan välttämättömyyden*, vaikuttavan voiman ajatus, joka voiman välttämättömyydellä tekee esi-neensä siksi mikä se on.

Jonkun maan perustuslaki — tässä pilkahtaa meille ensi valo, hyvät herrat — on siis jokin pian tarkemmin määriteltävä tai, kuten olemme havainneet, on *vaikuttava voima*, joka *välttämättömyydellä tekee* kaikki muut lait ja oikeudelliset laitokset, joita siinä maassa on, *juuri siksi mitä ne ovat*, niin ettei siinä maassa voida julaista mitään muita lakeja kuin juuri näitä.

Mutta onko nyt sitten jossain maassa, hyvät herrat, — ja tämän kysymyksen mukaan alkaa asia vähitellen valjeta — *onko* jossain maassa mitään sellaista, jokin voima, joka vaikuttaa kaikkiin siinä maassa julaistuihin lakeihin *siten*, että ne määrättyjen rajain sisällä *tulevat juuri sellaisiksi kuin tulivat eikä toisellaisiksi?*

Kyllä, hyvät herrat, sellainen voima löytyy, eikä se ole mikään muu kuin tosiasialliset *valtasuhteet*, jotka jossain maassa vallitsevat.

Todelliset valtasuhteet, kas siinä se vaikuttava voima, joka määrää kaikki yhteiskunnan lait ja oikeudelliset laitokset niin, että ne oleellisesti *eivät voi olla toisin kuin ovat*.

Riennän havainnollisella esimerkillä asiaa valaisemaan. Siinä muodossa, jossa sen esitän, ei se tosin ole mahdollinen. Mutta siitä huolimatta, että myöhemmin ehkä on osottautuva, kuinka sama esimerkki muussa muodossa on vallan mahdollinen, ei vaikuta asiaan, voiko tällainen tapaus *sattua* vaan yksin siitä, mitä siitä voimme *oppiä* niihin asioihin nähden, mistä on kysymys *jos* sellainen tapaus sattuisi.

Te tiedätte, hyvät herrat, että Preussissa on lain voima vain sillä, mikä on lakikokoelmassa julaistu. Lakikokoelma painetaan Deckerin ylihovikirjapainossa. Lakien alkuperäiset kappaleet ovat säilössä eräissä valtioarkistoissa, painetut lakikokoelmat toisissa arkistoissa, kirjas-toissa ja varastoissa.

Kuvitelkaa nyt, että syntyisi iso tulipalo, sentapainen kuin Hampurin palo, ja että se hävittäisi kaikki valtioarkistot, kirjastot, varastot ja Deckerin ylihovikirjapainon ja että samoin, jonkin ihmeellisen yhteensattuman kautta, kävisi muissakin valtakunnan kaupungeissa, jopa yksityisiin kirjastoihinkin nähden, niin ettei koko Preussissa enää olisi yhtään luotettavaa lakikirjaa.

Maa olisi tämän onnettomuuden kautta kadottanut *kaikki* lakinsa eikä olisi muuta neuvoa kuin laatia *uudet* lait.

Luuletteko nyt, hyvät herrat, että tällaisessa tapauksessa voitaisi mielivaltaisesti menetellä, laittaa sellaiset lait kuin kullekin sopisi? Saammepa nähdä.

Otaksun siis teidän sanovan: lait ovat *tuhoutuneet*, nyt teemme uudet emmekä enää haluakaan antaa kuninkaalle samaa asemaa, mikä hänellä oli; tai ehkäpä vielä sanotte: emme tahdo antaa hänelle mitään asemaa.

Silloin sanoisi kuningas yksinkertaisesti: lait saattavat olla tuhoutuneet; mutta *tosiasiassa* tottelee minua armeija, marssii minun käskyni mukaan, *tosiasiassa* luovuttavat asevarastojen ja kasarmien päälliköt tykit minun sotilailleni, tykistö esiintyy kadulla ja tähän todelliseen valtaan nojaten en suvaitse sitä, että te annatte minulle toisen aseman kuin minkä itse tahdon.

Te näette, hyvät herrat, että kuningas, jota sotajoukko ja tykit tottelevat, — on kappale perustuslakia!

Tahi otaksun minä teidän sanovan: meitä on 18 miljoonaa preussilaista. Näiden joukossa on häviävän pieni joukko aatelisia tilanomistajia. Me emme käsitä, miksi tällä häviävän pienellä aatelistilallisten joukolla pitäisi olla niin suuri vaikutusvalta, kuin koko 18 miljoonalla yhteensä, jos he keskuudestaan muodostavat herrainhuoneen, joka mielensä mukaan saattaa hylätä koko kansan valitseman edustajahuoneen päätökset. Otaksun teidän sanovan: me olemme kaikki »herroja«, emmekä enää tahdo *minkäänlaista* herrainhuonetta.

Silloin, hyvät herrat, eivät aateliset suurtilalliset tosin voisi marssittaa talonpoikiaan teitä vastaan! Päinvastoin, heillä olisi hyvin luultavasti täysi työ koettaa *ensi kädessä* pelastautua talonpoikainsa käsistä.

Mutta aatelisilla suurtilallisilla on aina suuri vaikutus kuninkaan hovissa ja tämän kautta voivat he panna sota-väen ja tykit puolestaan liikkeelle aivan kuin olisivat ne *välittömästi* heidän hallussaan.

Näette siis, hyvät herrat, että aateli, jolla on vaikutusta kuninkaaseen, — on kappale perustuslakia.

Tai otaksun päinvastaisen tapauksen. Kuningas ja aateli liittyvät pannakseen toimeen keskiaikaisen yhteiskuntajärjestyksen ammattikuntapakkoineen, niin ettei se koskisi vain pientä käsityötä, kuten sitä joku vuosi sitten osaksi yritettiin, vaan yritettäisi sitä toteuttaa sellaisena kuin se oli keskiaikana, niin että se olisi voimassa suur-, kone- ja tehdastuotantoon nähden. Teille on tunnettua, hyvät herrat, ettei *suur*-pääoma konetuotantoinen voi toimia keskiaikaisen ammattikuntalaitoksen vallitessa. Sillä tämän mukaan oli olemassa lainsäädännöllisiä rajoituksia eri työalojen, läheistenkin, kesken, eikä kellään ollut lupaa kahtakaan ammattia yhdistää. Rappari ei uskaltaisi muurata, naula- ja lukkoseppäin kesken olisi alituisia riitajuttuja heidän ammattiensa rajoista, karttuuninpainaja ei saisi pitää värjäriä työssään. Oli myös ammattikuntalaitoksen aikana lakimääräisesti tarkkaan rajotettu muukin ammatinharjottajan tuotanto ja kullakin seudulla saattoi kukin mestari pitää vain määräluvun työläisiä.

Te huomaatte, että jo näistä syistä konetuotanto ja tehdasjärjestelmä ei voisi päivääkään tulla toimeen ammattikuntapakon alaisena. Sillä suurtuotanto vaatii ensimmäisenä hengitysilmanaan mitä erilaisimpain ammattilojen yhdistämistä saman suurkapitalistin käsiin; toiseksi *joukko*-tuotantoa ja vapaata kilpailua, s. o. työvoimain *rajottamatonta*, mielenmääräistä käytäntöä.

Jos siis nykyisin koettaisi saattaa voimaan ammattikuntalaitosta — mikä olisi seurauksena?

Herrat Borsig, Egels y. m. suuret karttuunitehtailijat, silkkitehtailijat y. m. sulkisivat tehtaansa ja erottaisivat työväkensä, rautatiehallintojenkin olisi niin tehtävä, kauppa- ja elinkeinoelämä pysähtyisi, suuri joukko käsityömestareita taas, osaksi pakosta, osaksi vapaaehtoisesti, erottaisi kisällinsä, koko tämä ääretön kansanjoukko aaltoilisi pitkin katuja leipää ja työtä vaatien ja niiden takana olisivat vaikutuksellaan kiihottaen, arvollaan yllyttäen,

rahoillaankin avustaen suurporvarit, ja puhkeaisipa taistelu, jossa sotaväen voitto ei olisi niinkään taattu.

Te näette, hyvät herrat, että hrat Borsig ja Egels, suuret teollisuusmiehet ylipäänsä — myös ovat kappale perustuslakia.

Tai otaksun minä, että hallitus yrittäisi jotain toimenpidettä, joka erittäin kovin loukkaisi suurten pankkiirien etuja. Hallitus esim. sanoisi, ettei Kuninkaallinen pankki ole olemassa sitä varten kuin nyt, kun se hankkii muille pankkiherroille ja kapitalisteille, joilla ilmankin on rahat ja luotonkäyttö käsissään ja pelkillä nimillään voivat pankista saada rahaa, vielä *halvempaa luottoa*, vaan rupeaisi se antamaan luottoa *pienemmille ja keskiluokkaisille* liikkeenharjoittajille — ja että kuninkaallinen pankki järjestettäisi tätä tarkotusta silmälläpitäen — kävisikö *tämä*, hyvät herrat?

No, hyvät herrat, kapinaa ei siitä kyllä seuraisi. Mutta *nykyiselle* hallitukselle ei semmoinen muutenkaan menestyisi.

Sillä aika ajoin, hyvät herrat, tulee hallitus asemaan, jossa se tarvitsee rahoja *niin suurissa määrin*, ettei se uskalla niitä veroina kiskoa. Silloin ryhtyy se kuluttamaan tulevaisuuden rahoja, s. o. ottaa lainoja ja antaa vakuudeksi valtiopapereita. Siihen tarvitaan pankkiirien apua. Tosin siirtyy ajan mittaan suurin osa näitä valtiopapereita takasin koko omistavan luokan ja pienten koronnostajain käsiin. Mutta siihen tarvitaan aikaa, usein paljonkin. Mutta hallitus tarvitsee rahaa *nopeasti*, tuohon pöytään, tai lyhyitten määräaikain jälkeen, ja silloin se myös tarvitsee välittäjiä, jotka sille antavat kaikki tarvittavat rahat heti ja ottavat toimekseen myydä saamansa valtiopaperit aikaa myöten suurelle yleisölle, voittoonan kurssinnousu, joka papereille pörssissä keinotekoisesti aikaansaadaan. Näiksi välittäjiksi rupeavat suuret pankkiirit ja siksi ei hallitus *uskalla* rikkoa välejä näiden kanssa.

Näette siis, hyvät herrat, että pankkiirit Mendelssohn, Schickler, pörssi ylipäänsä — on kappale perustuslakia.

Tai otaksun, että hallitus haluaisi julaista rikoslain, sellaisen kuin Kiinassa, jonka mukaan *isä* saisi rangaistuksen lapsensa varkaudesta. Ei sekään kävisi päinsä, sillä sitä vastaan nousisi yleinen sivistys, yleinen tietoisuus liian voimakkaana. Valtion virkamiehet ja salaneuvoksetkin löisivät kätensä yhteen päänsä päällitse, itse herrainhuoneenkin jäsenet panisivat vastaan, ja te näette, hyvät herrat, että jossakin suhteessa ovat yleinen tietoisuus, yleinen sivistys, myöskin kappale perustuslakia.

Tai otaksun tapauksen, että hallitus päättäisi tyydyttää aatelia, pankkiirien, suurten teollisuusherrain ja yleensä suurkapitalistien vaatimukset, mutta yrittäisi riistää pikkuporvareilta ja työväeltä näiden *valtiollisen* vapauden. Kävisikö *tämä* päinsä, hyvät herrat? Kyllä kai, hyvät herrat, aikansa sekin menestyisi; onhan nähty, että se käy, ja myöhemmällä tarkastelemme sitä hieman.

Mutta nyt otaksun vielä, että pikkuporvaristolta ja työväeltä otettaisi *valtiollisen* vapauden lisäksi vielä *persoonallinen* vapauskin, s. o. nämät yritettäisi tehdä henkilöllisesti sidotuiksi, maaorjiksi tai työvelvollisiksi, kuten oli laita keskiajalla, vuosisatoja sitten. Kävisikö *tämä* päinsä, hyvät herrat? Ei, ja vaikka tässä asiassa kuningas, aateli ja koko porvaristo vetäisivät yhtä köyttä — ei kävisi se *sittenkään!* Sillä sanoisitte te: me annamme tappaa itsemme mieluummin kuin siedämme sitä. Työläiset kiiruhtaisivat, vaikka eivät Borsig ja Egels sulkisikaan tehtaitaan, kaduille, koko pikkuporvaristo tulisi avuksi, ja kun näitten yhdistetty vastarinta olisi hyvin vaikea musertaa, niin näette, hyvät herrat, että tekien eräissä *äärimmäisissä* tapauksissa myös olette kappale perustuslakia.

Olemme siis nähneet, hyvät herrat, mitä jonkin maan perustuslaki on, nimittäin: siinä maassa vallitsevat todelliset *valtasuhteet*.

Mutta mikä on nyt sitten se, mitä tavallisesti sanotaan perustuslaiksi, *oikeudelliseksi* perustuslaiksi? Ilman muuta huomaatte, hyvät herrat, mikä se on!

Nämät *todelliset* valtasuhteet kirjoitetaan paperiliuskalle, ilmaistaan ne kirjallisesti, ja kun ne nyt ovat *kirjoihin pannut*, niin eivät ne ole enää pelkästään *todelliset* valtasuhteet, vaan ovat ne myös tulleet *oikeudeksi, oikeudelliseksi* laitoksiksi, joiden rikkojat saavat rangaistuksen!

Samoin, hyvät herrat, on teille myös selvänä, miten menetellään näitä todellisia valtasuhteita paperille pantaessa, jonka kautta ne tulevat oikeudellisiksikin.

Ei silloin kirjoiteta: hra Borsig on kappale perustuslakia, hra Mendelssohn on kappale perustuslakia j. n. e., vaan lausutaan se paljon sivistyneemmällä tavalla.

Kun esim. tahdotaan merkitä: valtion harvoilla suurteollisuuden miehillä ja suurkapitalisteilla on oleva niin paljon ja enemmän valtaa kuin kaikilla porvareilla, työläisillä ja talonpojilla yhteensä, niin visusti varotaan sitä niin avoimessa ja verhoamattomassa muodossa paperille panemasta. Mutta julaistaan laki, kuten esim. valtiokaappauksella voimaansaatettu (oktroijeerattu) kolmi-luokkavaalilaki v:lta 1849, jonka kautta koko kansa jaettiin kolmeen valitsijaluokkaan sen mukaan, kuinka korkeata veroa maksavat, jonka seikan taas määrää niiden omaisuus.

Hallituksen v. 1849 tämän lain julkaisemisen jälkeen julkaisemain *virallisten* listain mukaan oli silloin koko Preussissa 3,255,600 pohjavalitsijaa, jotka jakautuivat seuraavasti: *ensi* luokkaan kuului koko Preussissa 153,808, *toiseen* 409,945 ja *kolmanteen* luokkaan 2,691,950 valitsijaa.

Minä toistan, hyvät herrat, että nämät luvut ovat virallisista luetteloista otetut.

Me näemme tästä, että 153,808 hyvin varakkaalla ihmisellä on Preussissa yhtä paljon valtiollista valtaa

kuin 2,691,950 porvarilla, talonpojalla ja työläisellä yhteensä; että näillä 153,808 hyvin rikkaalla ja 409,945 kohtalaisen rikkaalla ihmisellä, jotka muodostavat toisen luokan, on vielä *toisen verran* niin paljon valtiollista valtaa kuin koko muulla kansanosalla yhteensä, ja että ensi luokan ja puolen toisen luokan valitsijoilla jo on enemmän valtiollista valtaa kuin toisen luokan toisella puoliskolla ja koko kolmannella luokalla yhteensä.

Te näette tästä, hyvät herrat, että näin päästään aivan samaan tulokseen kuin jos vallan kömpelösti perustuslaissa sanottaisi: rikkaalla on oleva seitsemäntoista kertaa niin paljon valtiollista valtaa kuin toisella kansalaisella eli niin paljon kuin seitsemällätoista muulla yhteensä.

Ennenkuin tämä kolmiluokkavaalilaki tuli, oli laillisesti voimassa, huhtik. 8 p:n 1848 lain mukaan, *yleinen* äänioikeus, joka antoi jokaiselle kansalaiselle, rikkaalle kuten köyhällekin, *saman* vaalioikeuden ja siis saman valtiollisen vallan ottaa osaa valtiotahdon ja valtiotarkoituksen määräämiseen. Täten näette, hyvät herrat, todenneksi, mitä äsken sanoin, että on helppoa kylläkin ottaa teiltä, pikkuporvareilta ja työläisiltä *valtiollinen vapaus*, jollei vain teiltä välittömästi ja räikeästi viedä teidän *henkilöllisiä* oikeuksianne, ruumistanne eikä omaisuuttanne. Sillä te annoitte silloin helpolla vaivalla viedä vaalioikeutenne, enkä ole tähän hetkeen saakka kuullut puuhista sen jälleen saamiseksi.

Kun sitten perustuslaissa tahdotaan sanoa: pienellä joukolla aatelistilallisia on yksinään oleva niin paljon valtaa kuin rikkailla, hyvinvoivilla ja omistamattomilla, kuin kaikkien kolmen luokan valitsijoilla, koko kansakunnalla yhteensä, niin taaskin varotaan sitä niin sivistymättömin sanoin sanomasta — sillä huomatkaa, hyvät herrat, kaikki selkeä on sivistymätöntä —, vaan perustuslakina kirjoitetaan: pienillä vähän vaikuttavilla lisäyksillä on vanhan ja vankan *maanomistuksen* edustajista muo-

dostettava *herrain huone*, jonka suostumus on tarpeen koko kansaa edustavan eduskunnan päätöksille ja että siten kansallisella vanhojen tilain omistajilla on valta tehdä tyhjäksi koko kansakunnan, kaikkien sen luokkien *yksimielinenkin* tahto.

Ja kun taas tahdotaan säilyttää kuninkaalle yksinään niin paljon ja *paljon enemmän* valtiollista valtaa kuin kaikille kolmelle valitsijaluokalle, kuin koko kansalle ja lisäksi vielä aatelistilallisille, niin menetellään seuraavasti:

Perustuslain 47 kohtaan kirjutetaan: »Kuningas täyttää kaikki sotajoukon virat«, ja 108 kohdassa sanotaan: »Sotajoukko *ei vanno* uskollisuutta perustuslaille«. Ja tätä kohtaa tukemaan pannaan teoria, jolla on siinä todellakin periaatteellinen pohja, se teoria nimittäin, että kuninkaalla on sotajoukkoon nähden *aivan toinen* asema kuin mihinkään muuhun valtiolaitokseen, ettei hän siihen nähden ole vain *kuningas*, vaan samalla jokin muu, jokin erikoinen, salaperäinen ja tuntematon, jolle keksitään nimitys »*sotaherra*«, ja jonka mukaan ei eduskunnalla eikä kansalla ole mitään tekemistä sotajoukon kanssa, eikä sen ole puututtava sen asioihin eikä järjestykseen, ei muuta kuin myönnettävä rahat sille. Ja täytyy myöntää, hyvät herrat, — totuus ennen kaikkea — että tällä teorialla on todella joku määrä perustetta perustuslain 108 kohdassa. Sillä jos kerran perustuslaki määrää, ettei sotajoukko vanno uskollisuutta perustuslaille, kuten kuitenkin tekevät kaikki valtion palvelijat ja kuningas itse, niin on *sillä tietysti julistettu periaate, että sotajoukon on oltava perustuslain ulkopuolella eikä sillä ole sen kanssa oleva mitään tekemistä*, vaan että sen on yksinomaan oltava tekemisissä *kuninkaan henkilön* eikä *maan* kanssa.

Mikäli nyt on päästy siihen, että kuningas täyttää kaikki sotajoukon paikat ja että sotajoukko on erityisessä suhteessa häneen, mikäli siihen on päästy, sikäli on myös kuninkaalla, ei vain yhtä paljon, vaan kymmenkertaisesti

enemmän valtiollista valtaa kuin koko maalla yhteensä ja silloinkin kuin koko maan todellinen valta on kymmenen, kaksikymmentä ja viisikymmentä kertaa niin suuri kuin sotajoukon valta. Tämän näennäisen ristiriidan peruste on hyvin selvä.

Kuninkaan valtiollinen valtaväline, sotajoukko, on *järjestetty*, se on joka hetki *koossa*, siinä vallitsee oivallinen kuri ja on se joka hetki lähtövalmiina; kansassa oleva voima taas, hyvät herrat, vaikka se todellisesti on äärettömän paljon suurempi *ei ole järjestetty*; ei ole myöskään aina helposti selville saatavissa, mikä on kansakunnan tahto ja etenkin sen päättäväisyyden määrä, mihin tämä tahto on juuri nyt päässyt tai mihin se ei ole päässyt; ei kukaan siis tiedä, paljonko hänellä on tovereita. Kansalta puuttuvat sen lisäksi ne järjestetyn vallan keinot, ne tärkeät perustuslaintukeet, joista olemme puhuneet, nimittäin *tykit*. Tosin hankitaan ne porvarisrahoilla; tosin voidaan niitä valmistaa ja parantaa vain porvarillisessa yhteiskunnassa kehittyneen tieteen, fysiikan, tekniikan j. n. e. avulla. Jo niitten olemassaolo on todisteena siitä, miten pitkälle porvarillisen yhteiskunnan valta, sen tieteitten, teknillisten taitojen, tehdas- ja työolojen edistys on päässyt. Mutta tähän sopii Vergiliuksen sana: sic vos non robis! Sinä tuotat, mutta et itsellesi! Kun tykkejä valmistetaan vain *järjestettyä* valtaa varten, niin tietää maa, että se ristiriidan sattua on tapaava nämät valtansa lapset ja todisteet vain vastassaan. Näillä perusteilla voi pienempi mutta järjestetty valta usein pitkiä aikoja pitää kurissa kansakunnan paljon suurempaa, mutta järjestämätöntä valtaa, kunnes vihdoin, kun kansan asioita jatkuvasti johdetaan ja hoidetaan sen tahtoa ja etuja vastaan, tämä päättää nostaa järjestämättömän ylivaltansa järjestettyä valtaa vastaan.

Olemme siis, hyvät herrat, tähän saakka nähneet mikä on suhde jonkun maan molempain perustuslakien kesken, *todellisen* perustuslain, yhteiskunnassa vallitse-

vain reaalisten valtasuhteitten, ja *kirjotetun* perustuslain, jota edellisestä erotukseksi voimme nimittää *paperipalaksi*.

Todellinen *perustuslaki*, *todellinen* valtiosääntö on, kuten teille pian on selviävä, joka maalla joka aikana ollut, eikä ole mitään niin nurinkurista ja vääriin johtopäätöksiin viepää kuin laajalle levinnyt vallitseva katsantokanta, että perustuslakien eli valtiosääntöjen omaaminen olisi jotain nykyajalle ominaista. Pikemmin on välttämätöntä ja yhtä välttämätöntä kuin se, että joka kappaleella on rakenteensa, hyvä tai huono, sellainen tai tällainen konstitutioninsa, että myös joka maalla on tosiasiallinen perustuslakinsa eli konstitutioninsa. Sillä joka maassahan on oleva *jonkinlaiset* valtasuhteet.

Kun aikaa ennen Ranskan vallankumousta itsevaltiuden aikana Ludvig XVI helmik. 3 p:n päätöksellä 1776 poisti katurasitukset, joiden mukaan talonpojat olivat velvolliset ilmaiseksi tekemään teitä ja katuja ja nyt määrättiin näiden tilalle vero, jonka oli määrä kohdata *aatelistenkin* maita, niin lausui vastustaen Ranskan parlamentti: Ranskan kansa, s. o. etuoikeudeton, alhainen kansa on velvollinen kantamaan veroja ja rasituksia niinkuin määrätään; se kuuluu *konstitutioniin*, jota kuningas ei voi muuttaa.

Näette, hyvät herrat, että jo silloin puhuttiin konstitutionista, perustuslaista, vieläpä sellaisesta, jota kuningas ei voinut muuttaa, kuten nytkin. Mitä tässä selitettiin perustuslakiasiaksi, että nimittäin alhaiselle kansalle voitiin mielin määrin panna veroja ja rasituksia, sitä ei tosin mainittu missään erityisessä asiakirjassa, johon olisi ollut koottuna kaikki maan oikeudet ja tärkeimmät hallitusperusteet, vaan oli se ilmaus keskiaikaisen Ranskan *todellisista valtasuhteista*. Alhainen kansa oli keskiaikana *todella* ollut niin voimaton, että sille oli voitu aivan mielivaltaisesti lyödä veroja; tämän tosiasiallisen valtasuhteen mukaisesti ruvettiin nyt aina menettele-

mään, kansaa rasitettiin aina niin. *Todelliset tapahtumat* muodostuivat *ennakkotapauksiksi*, joilla perustuslakikysymyksissä on vieläkin Englannissa ja keskiaikaan oli ylt'yleensä suuri merkitys. Kun siis rasituksia *todellisuudessa* määrättiin, *lausuttiin* myös, niinkuin asia olikin, että kansaa voitiin niin rasittaa. Näin muodostui *valtio-oikeudellinen periaate*, johon sitten sopi viitata. Usein myös jokin seikka, joka perustui todellisiin valtasuhteisiin, pantiin pergamentille *sanoiksi* ja siten erikoisesti tunnustettiin. Näin syntyi n. k. vapauksia, oikeuksia, etuoikeuksia, sääty-, ammatti-, paikallissääntöjä j. n. e.

Kaikki nämät tosiasiat, ennakkotapaukset, valtio-oikeudelliset periaatteet, pergamentit, säännöt, etuoikeudet muodostivat yhdessä maan *perustuslain*, eivätkä ne olleet muuta kuin maassa vallitsevain voimasuhteitten ilmausta.

Tosiasiallinen perustuslaki on siis joka maalla ollut kaikkina aikoina. Uudelle ajalle eivät siis ole *erikoisuu-tena* — on tärkeä erikoisesti merkitä tämä — *tosiasialliset* perustuslait, vaan *kirjotetut* perustuslait eli paperipalat.

Uudella ajalla nähdään näet useimmissa maissa syntyvän pyrkimyksiä saada *kirjotettu* perustuslaki, joka *yhteen* asiakirjaan, yhdelle paperipalalle kokoisi maan kaikki laitokset ja hallitusperiaatteet.

Mistä sitten johtuu tämä uusaikainen erikoispyrkimys?

Tämä on tässä sangen tärkeä kysymys ja siihen annettusta vastauksesta on selviävä, miten on meneteltävä tässä perustuslain laadinnassa, mitä on ajateltava jo laadituista perustuslaeista ja miten niihin on suhtauduttava; lyhyesti sanoen: siitä johtuu koko *perustuslakitieto ja viisaus*.

Kysyn siis: mistä johtuu nykyajalle erikoinen pyrkimys säätää kirjotettuja perustuslakeja?

No, hyvät herrat, mistä *voi* se johtua?

Ilmeisesti vain *siitä*, että *todellisissa valtasuhteissa*, jotka vallitsevat jossain maassa, on *tapahtunut muutos*. Jos *ei* olisi *mitään* muutosta yhteiskunnan valtasuhteissa tapahtunut, ei olisi ajateltavissa eikä mahdollista, että siinä yhteiskunnassa pyrittäisiin *uuteen perustuslakiin*. Oltaisiin ennallaan; korkeintaan koottaisiin sen hajalliset osat yhteen asiakirjaan.

Miten on sitten yhteiskunnan todellisissa valtasuhteissa muutos tapahtunut?

Ajatellaanpa esimerkiksi keskiaikaista harvaan asuttua valtiota, jommoisia silloin miltei kaikki valtiot olivat, ja siinä aatelia, jolle kuului suurin osa maaperästä. Harvan asutuksen takia voi vain hyvin pieni osa kansaa olla teollisuus- ja kauppatoimissa, verrattomasti suurin osa tarvitaan muokkaamaan maata ja hankkimaan välttämättömiä maantuotteita. Kun suurin osa maaperää on aatelin käsissä, on väestö monenmoisissa asteissa ja suhteissa, osaksi alustalaisina, mäkitupalaisina, perintötorppareina j. n. e., toimessa; mutta yhteistä on niille kaikille suhteille se, että väestö on aatelista riippuva ja pakotettu olemaan sen seurueena ja sen sotaretkiin osallisena. Tiluksiltaan kokoomainsa maataloustuotteiden ylijäännöllä pitää aatelismies linnassaan huoveja ja knappeja, kirkkelaista sotaväkeä.

Ruhtinaalla taaskaan ei ole tätä aatelin valtaa vastaa-
massa mitään muuta tosiasiallista valtaa, kuin niiden aatelisten avustus, jotka hyvähyvyyttään — sillä pakottaa hän niitä tuskin voi — tuovat väkensä hänen sotajoukkoonsa, ja se ei ole juuri puhumisen arvoinen apu, minkä vähälukuiset ja harvaanasutut kaupungit voivat antaa.

Minkälainenhan, hyvät herrat, on sellaisen valtion perustuslaki?

Se johtuu tietysti välttämättömyydellä tämän maan tosiasiallisista valtasuhteista, kuten edellä olemme havainneet.

Perustuslaki on säätyvaltainen, aateli ensimmäisenä ja joka suhteessa vallitsevana säätyinä. Ruhtinas ei voi sen

suostumuksetta ropoakaan veroksi ottaa, eikä hän aateliin nähden ole muuta kuin primus inter pares, ensimmäinen yhdenvertaisten parissa.

Ja, hyvät herrat, juuri sellainen on Preussin ja useimpien muitten maitten perustuslaki keskiaikana ollut.

Mutta otaksutaan nyt tapaus: väestö lisääntyy yhä, teollisuus ja kauppa alkavat kukoistaa ja antavat välttämättömän elinmahdollisuuden väestön kohoamiselle sen alkaessa täyttää *kaupungeita*. Pääoma ja raharikkaus alkavat kehittyä porvariston ja kaupunkilais-ammattikuntain käsissä. Mitä tapahtuu nyt?

Aatelista riippumattoman, sen eduille miltei vastakkaisen kaupunkilaisväestön kasvaminen tulee ensi kädessä *ruhtinaan* hyödyksi; se kartuttaa asekuntoisia joukkoja, jotka ovat *hänen* käskettävinään; porvarit ja teollisuuslaitokset, jotka saavat paljon kärsiä aatelin alinomajista kahakoista ja joiden sen takia kaupan ja tuotannon eduksi täytyy toivoa kansalaisrauhaa ja varmuutta sekä järjestettyä oikeuslaitosta, tukevat tietysti kernaasti, rahoja ja miehiä antamalla, ruhtinasta, joka näin saattaa niin usein kuin tarvitaan värvätä asianmukaisen ja vastusteleviin aateliisiin nähden voimakkaamman sotajoukon. Nämät ruhtinaat rajottavat nyt aateliston valtaa, kieltävät niiltä kahakoimisoikeuden; ja jos ne rikkovat lakia, hajottavat niiden linnat ja kun vihdoinkin aikain kuluessa teollisuuden kautta maan raharikkaus ja väestö ovat kylliksi kehittyneet antaakseen ruhtinaalle tilaisuuden perustaa *vakinaisen sotaväen*, antaa tämä ruhtinas rykmenttiensä marssia säätytaloa vastaan, kuten »suuri vaaliruhtinas« *) tai kuten Friedrich Wilhelm I*) huudahtaen: minä vakiinnutan riippumattomuuteni kuten vaskisen kalliion, poistaa aatelin verovapauden ja lopettaa sen suostunto-oikeuden.

*) Preussin hallitsijoita hallitsivat 1640—1688 ja 1713—1740.

Te näette, hyvät herrat, kuinka tässä taas todellisten *valtasuhteitten* muuttuessa muuttui *perustuslakikin*; syntyi *rajottamaton* ruhtinasvalta.

Ruhtinaan ei tosin tarvitse *kirjottaa* uutta perustuslakia; onhan ruhtinuus hyvin käytännössä tuntuva tosiasia. Ruhtinaan käsissä on reaali, tosiasiallinen valtakeino, vakinainen sotaväki, joka muodostaa tämän yhteiskunnan *todellisen perustuslain*, ja ruhtinas seurueineen lausuu tämän aikaa myöten julki nimittäen maataan »*sotilasvaltioksi*«.

Aateli, joka ei läheskään enää kykene kilpailemaan ruhtinaan kanssa, on jo aikoja sitten saanut luopua pitämästä asejoukkoa. Se on unohtanut vanhan vastakohdansa ruhtinaaseen nähden ja sen, että tämä oli heidän vertaisensa, ja on linnoistaan suureksi osaksi muuttanut pääkaupunkiin, jossa nauttii ruhtinaalta avustusta ja on lisäämässä tämän arvoa.

Ja teollisuus ja ammatit kehittyvät yhä edelleen; näiden kukoistuksen mukana kohoaa väestö. Tämä edistys näyttää tulevan aina vaan ruhtinaan hyväksi, hän kun sen kautta voi yhä kartuttaa sotaväkeään ja rupeaa pyrkimään *mailmanasemaan*.

Mutta seuraapa vihdoin niin suunnaton, niin jättiläismäinen porvarillisen yhteiskunnan kehitys, että ruhtinas ei enää voi, ei edes sotaväkinsä kautta, *samassa suhteessa ottaa osaa* tähän porvariston kehitykseen.

Muutamat luvut, hyvät herrat, selvittävät teille tämän. V. 1657 oli Berlinissä 20,000 asukasta. Jotenkin samaan aikaan, suuren vaaliruhtinaan kuollessa, oli armeijassa 24—30,000 miestä. — V. 1803 on Berlinissä 153,070 asujanta. V. 1819, 16 vuotta myöhemmin, on Berlinissä 192,646 asukasta. Tuona vuonna 1819 oli vakinainen väki — te tiedätte, että vielä voimassaolevan 1814 lain mukaan, joka nyt tahdotaan meiltä riistää, maanpuolustusväki ei kuulunut vakinaiseen väkeen, — v. 1819 oli vakinainen väki 137,639 miestä.

Kuten näette, oli armeija lisääntynyt nelikertaiseksi suuren vaaliruhtinaan ajasta. Mutta Berlinin väkiluku oli kasvanut yhdeksänkertaiseksi.

Mutta *nyt alkaa* toisellinen kehitys. V. 1846 on — numerot ovat virallisista lähteistä — Berlinissä 389,308 asukasta, siis lähes 400 tuh., eli yhtä paljon lisää kuin oli 1819. 27 vuodessa oli kaupungin väkiluku — nyt jo n. 550 tuh. — kohonnut *enemmän kuin kaksinkertaiseksi*. Vakinaista väkeä oli 1846 vain 138,810 miestä, kun 1819 oli 137,639. Se oli siis jäänyt ennalleen eikä läheskään kyennyt seuraamaan porvariston jättiläiskehitystä.

Porvariston näin kehittyessä alkaa se *tuntea* olevansa itsenäinen valtiollinen valta. Käsi kädessä tämän väestökehityksen kanssa käy yhteiskunnallisen rikkauden suuremmoinen kehitys; käy myös yhtä suuremmoinen tietteen, yleisen sivistyksen ja tietoisuuden kehitys, jotka, kuten olemme nähneet, ovat toinen osa perustuslakia. Kansalaiset sanoivat nyt itselleen: me emme tahdo enää olla tahdoton, hallittava joukko; me haluamme itse hallita ja ruhtinas saa hallita meitä ja johtaa asioitamme vain meidän tahtomme mukaisesti.

Lyhyesti, hyvät herrat, reaalit, tosiasialliset valtasuhteet, jotka vallitsevat tässä maassa, ovat jälleen *muuttuneet*. Eli toisin sanoen: sellaisessa yhteiskunnassa tapahtuu — maaliskuun 18 p. 1848!*)

Te näette, hyvät herrat, että täten on todellisuudessa tapahtunut, mitä me esityksemme alussa pidimme mahdolltomana esimerkkinä. Me otaksuimme tapahtuman, että tulipalo hävittäisi lait. Eivät ne tosin nyt ole tulen tuhoamat, mutta myrsky on ne kumonnut.

«Ja kansa nousi
ja kiihtyi myrsky».

*) Berlinin voittoisa vallankumous.

Jos jossain yhteiskunnassa on tapahtunut voittoisa vallankumous, niin yksityisoikeus kyllä säilyy, mutta *julkisoikeudelliset* lait ovat kumotut, tai ovat ne vain toistaiseksi pätevät ja ovat uudelleen laadittavat.

Nyt siis kävi välttämättömäksi laatia *uusi kirjoitettu perustuslaki* ja kuningas itse kutsui kansalliskokouksen Berliiniin tätä perustuslakia *vahvistamaan*, kuten ensin sanottiin, tai kuten myöhemmin kuului, siitä sovitteluun.

Milloin on nyt *kirjoitettu* perustuslaki *hyvä ja kestävä?*

Ilmeisesti vain yhdessä tapauksessa, kuten, hyvät herrat, koko esityksestämme selviää, silloin kun se vastaa *tosiasiallista perustuslakia*, reaaleja, *maassa vallitsevia valtasuhteita*. Missä *kirjoitettu* perustuslaki ei vastaa *tosiasiallista*, siellä tulee ristiriita, jota *ei voi auttaa* ja jolloin ehdottomasti aikaa myöten kirjoitetun perustuslain, pelkän paperipalan, on *väistyttävä* todellisen perustuslain, vallitsevien valtasuhteitten tieltä.

Mitä olisi siis tuolloin täyttynyt tapahtua?

Olisi ennen kaikkia ollut luotava *todellinen*, ei *kirjoitettu* perustuslakia, s. o. valtasuhteitten olisi ollut muuttava *porvariston* *) *eduksi*.

Tosin oli 18 p. maalisk. osottanut, että kansakunnan voima jo oli suurempi kuin vakinaisen sotaväen; olihan joukkojen pitkän ja verisen taistelun jälkeen täytynyt vetäytyä pois.

Aikaisemmin olenkin jo huomauttanut sitä tärkeätä suhdetta, joka on kansakunnan ja vakinaisen väen voiman välillä ja josta seuraa, että sotaväen todellisuudessa

*) Käy vaikeaksi tulkita alkutekstin täyttä tarkotusta, sana porvari (Bürger) kun alkujaan merkitsee samaa kuin kansalainen, mutta olen sanonut »porvariston» eikä »kansan«, koska se taloudellisten valtasuhteitten kannalta on lauseen sisältö.

pienempikin voima *ajan pitkään* kuitenkin on tehosampi kuin todellisuudessa suurempi kansakunnan voima.

Tämä ero, kuten muistanette, on siinä, että kansakunnan voima on *järjestämätön*, sotaväen voima taas *järjestetty, joka päivä valmis* taas alkamaan taistelun ja on se *ajan pitkään tehosampi* sekä voittaa taistelussa kansakunnan, joskin suurempaa, mutta järjestämätöntä valtaa vastaan mikä vain erikoisina hetkinä kokoontuu suuren kiihkon yhteenliittämänä.

Jos siis mieli välttää maalisk. 18 p. saadun voiton *välttämätöntä* hukkaanmenoa kansaan nähden niin ol voitokasta hetkeä käytettävä vakinaisen sotaväen järjestetyn voiman sellaiseen muutokseen, että sitä *ei enää* toistamiseen voitaisi käyttää ruhtinaan pelkkänä valtakinona *kansakuntaa vastaan*.

Olisi esim. ollut lyhennettävä sotapalvelusaikaa 6 kuukauteen joka aika toiselta puolen suurimpain sotilaallisten asiantuntijain lausunnon mukaan riittää antamaan täyden sotilaallisen kehityksen, mutta toiselta puolelta on liian lyhyt, jotta sinä aikana voitaisiin istuttaa sotilaaseen erikoista luokkahenkeä; ja kun tämä lyhyt aika olisi omiaan alinomaa uusimaan armeijaa, kansanjoukoista tulisi senkin kautta *ruhtinasarmeija* muuttumaan *kansanarmeijaksi*.

Olisi myös ollut määrättävä, ett'ei alempia upseereita ainakin majuriin asti saa nimittää ylhäältä päin vaan on ne joukko-osastojen valittava, niin ett'ei upseerin paikoille voitaisi panna kansalle vihamielisiä aineksia, joiden kautta sotaväkeä muutettaisiin ruhtinasvallan sokeaksi valtakinoksi. Sotaväki olisi myös kaikista rikkomuksista, jotka eivät ole erikoisen sotilaallista laatua, asetettava tavallisten tuomioistuinten tuomittavaksi, niin että ne senkin kautta tuntisivat kuuluvansa kansaan eikä mihinkään erikoisluokkaan. Ja vielä olisivat ampuma-aseet, tykit, joidenhan vain on palveltava maan puolustusta, annettavat kansanvalitsemain kaupunkivirkailijain hoidettaviksi,

mikäli niitä ei ehdottomasti tarvita sotilaallisissa harjoituksissa. Osa tykistöä olisi myös käytettävä erikoisen kansalaiskaartin tykkiväkiosaston muodostamiseen, jotta niin tykit, tämä tärkeä kappale perustuslakia, tulisi kansan käsiin.

Mitään tällaista, hyvät herrat, *ei* tapahtunut keväällä eikä kesällä 1848 ja voitteko näin ollen ihmetellä, että maaliskuun kumous marraskuussa 1848 otettiin takasin ja kävi tuloksettomaksi? Ette suinkaan, sillä olihan tämä välttämätön seuraus siitä, että ei oltu muutettu todellisia valtasuhteita.

Ruhtinailla, hyvät herrat, on paremmat palvelijat kun teillä! Ne eivät ole mitään kaunopuhujia, kuten kansanpalvelijat usein ovat, vaan ovat ne *käytännöllistä väkeä*, joille vaisto sanoo, mitä on tehtävä. Herra von Manteuffel ei ollut suuri puhuja, mutta hän oli käytännöllinen mies! Kun hän marraskuulla 1848 oli hajottanut kansalliskokouksen ja asettanut tykit kaduille — mihin ryhtyi hän silloin? Kirjottamaanko taantumuksellista perustuslakia? Herra varjelkoon, siihen kyllä oli aikaa! Antoipa hän teille vielä joulukuulla 1848 jotenkin vapaamielisesti kirjoitetun perustuslain. Mutta mihin ryhtyi hän marraskuussa, mikä oli hänen ensi tekonsa? Te muistatte sen, hyvät herrat: *hän otti kansalaisilta aseet pois*. Näettekö, hyvät herrat, *voitetun aseiden riistäminen* on voittajalla pääasia, jollei hän halua, että taistelu uudistuu tuossa paikassa.

Tutkistelussamme, hyvät herrat, olemme edenneet hitaasti varmistaaksemme perustuslain käsitteen. Ehkäpä se monista tuntui liiankin pitkäveteiseltä. Mutta nyt lienette jo huomanneet kuinka tämän käsitteen selville saatuamme meille äkkiä avautui mitä hämmästyttävimpiä johtopäätöksiä ja kuinka me nyt olemme paljoka paremmin selvillä asioista kuin toiset, jopa olemme tulleet tuloksiin aivan päinvastaisiin, kuin mitä julkisessa puheessa on ollut lausuttuna. Katsellaanpa vielä muutamia näistä johtopäätöksistä.

Olen juuri osottanut, että v. 1848 ei ryhdytty mihinkään sellaisiin toimiin, jotka olisivat olleet välttämättömät maassa todella vallitsevain valtasuhteiden muuttamiseksi, niin että ruhtinassotajoukosta olisi tullut kansanarmeija. Yksi tähän suuntaan yrittävä ensi askeletta aikova ehdotus tehtiin todellakin, tarkottihan Steinin esitys, että ministeristöä vaadittaisiin sotapäällystön kautta laittamaan niin, että taantumukselliset upseerit saisivat eronsa. Mutta te muistatte, hyvät herrat, tuskin oli Berlinin kansalliskokous omaksunut tämän ehdotuksen kun koko porvaristo ja puoli maata kirkui: kansalliskokouksenhan pitäisi tehdä *perustuslaki* eikä ahdistella ministeristöä kuluttaen aikaa *välilykselyihin* eikä puuttua toimeenpanevan vallan tehtäviin; tehkää perustuslakia, kiljuttiin kuin olisi tuli ollut kintereillä!

Te näette, hyvät herrat, että koko porvaristo ja puoli maata, jotka niin huusivat, eivät *ymmärtäneet* mitään perustuslain olemuksesta! *Kirjotetun* perustuslain tekeminen, sehän oli pienin asia, senhän voi, jos tarvis tulee, tehdä kolmessa vuorokaudessa; mutta se oli viimeinen huoli eikä sillä, jos se tuli *ennenaikainen*, ollut *rahtuakaan* voitettu.

Todellisten, tosiasiallisten valtasuhteitten muuttaminen *toimeenpanevaan valtaan kiinnikäyminen*, vieläpä niin lujasti, ettei se koskaan olisi voinut itsenäisenä valtana nousta kansakuntaa vastaan — *se* olisi ollut silloin tehtävä ja senjälkeen vasta voi kirjotettu perustuslaki pitää paikkansa. Kun ei tätä kyllin aikaisin tehty, ei annettu kansalliskokoukselle edes aikaa sen kirjotetun perustuslain tekemiseen, vaan ajoi tuo toimeenpanevalta sen tiehensä murtamattomilla valtakeinoillaan.

Toinen johtopäätös. Otaksutaan että kansalliskokousta *ei* silloin olisi ajettu pois, vaan olisi se *todella* tehnyt perustuslain ja siitä päättänyt. Olisiko *tämä* mitenkään oleellisesti muuttanut asiain kulkua?

Herra paratkoon, ei, ja todistus on tosiasioissa itsessään. Kansalliskokous kyllä ajettiin pois, mutta kuningas itse julisti sen kansalliskokouksen jälkeenjättämien paperien mukaan jouluk. 5 p. 1848 perustuslain, joka useimmissa kohdissaan tosiasiallisesti vastasi sellaista perustuslakia, jota olisimme saattaneet kansalliskokoukselta odottaa. Nyt siis kuningas itse julisti tämän perustuslain, sitä ei häneltä *pakolla otettu*, vaan antoi hän sen voittajana vapaaehtoisesti. Nytpä siis luulisi tämän perustuslain olleen elinvoimaisen!

Herra armahtakoon, ei ollenkaan. Jos teillä on puutarhassanne omenapuu ja te ripustatte siihen taulun, jolle kirjoitate: tämä on viikunapuu, niin onko se silti muutunut viikunapuuksi? *Ei*, ja vaikka te kokoisitte koko talonväkenne, kaikki maan asukkaat ja antaisitte niiden juhlallisesti vanhoa: tämä on viikunapuu — puu pysyisi sinä mikä se oli ja ensi vuonna se tuottaisi omenia eikä viikunoita.

Sama on *perustuslain* laita, kuten olemme nähneet. Mitä *paperipalalle* on kirjoitettu se on aivan yhdentekevää, joll'ei se vastaa asiain reaalista tilaa, todellisia valtasuhteita. Kuningas oli jouluk. 5 p. ymmärtänyt antaa suuren joukon myönnytyksiä, jotka kuitenkin olivat todelliselle perustustalille, hänen kädessään heikontumatta oleville valtateinoille vastakkaisia. Painolain välttämättömyydellä täytyi näin ollen todellisen perustuslain askel askeleelta syrjäyttää kirjoitetun.

Niin täytyi kuninkaan, vaikkakin toinen korjatulla äänioikeudella valittu eduskunta oli hyväksynyt jouluk. 5 p. perustuslain, heti ryhtyä muutoksiin ja se antoi omalla vallallaan kolmiluokkavaalilain v. 1849. Tämän vaalilain mukaisen kamarin avulla täytyi taas tehdä *sangen oleellisia* perustuslain muutoksia, jotta kuningas v. 1850 voi ne valalla vahvistaa, ja kun siten oli vahvistus annettu, alkoikin muutosten tekeminen *oikein todella!*

Joka vuosi on sitten 1850 jälkeen muutoksia tehty. Ei yksikään lippu, joka on ollut sodassa taistelussa, ole niin revelty ja reikiä täynnä kun meidän perustuslakimme!

Kolmas johtopäätös. Kuten tiedätte, hyvät herrat, on kaupungissamme puolue, jonka äänenkannattaja on »*Volkszeitung*« — puolue, joka kuumeisella kiihkolla joukkoutuu tämän lippurähjän, revellyn perustuslakimme ympärille, puolue, joka nimittää itsensä »perustuslaille uskolliseksi« ja jonka sotahuuto on »pitäykäämme perustuslakiin, jumalan tähden perustuslakiin, apua, pelastusta, palaa, palaa!«

Hyvät herrat, niin usein kun te, milloin ja missä tahansa näette puolueen esiintyvän, joka tekee sotahuudokseen tuskanhuudon »kokoontua perustuslain ympärille« — minkä johtopäätöksen voitte tästä vetää. Minä en kysy teiltä *tahtovina* ihmisinä, en kohdista kysymystänne *tahtoonne*. Minä kysyn teiltä *ajattelevina* ihmisinä: mikä johtopäätös on teidän tästä ilmiöstä vedettävä? Te voitte, hyvät herrat, olematta profeettoja, tällaisessa tapauksessa vallan varmasti sanoa: *tämä* perustuslaki vetää viime virsiään; se on jo melkein kuollut, muutaman vuoden kuluttua ei sitä ole enää.

Perusteet ovat yksinkertaisia. Jos kirjoitettu perustuslaki *vastaa* todellisia valtasuhteita, ei tällaista huutoa kuulu, sellaisesta perustuslaista pysyy jokainen kolmen askeleen päässä ja varoo eikä tule sitä liian lähelle. Sellaiseen perustuslakiin ei kenenkään pistä päähän kytkeytyä.

Missä kirjoitettu perustuslaki vastaa todellisia valtasuhteita ei mikään puolue voi perustuslaissa pysymistä tehdä tunnussanakseen. Missä se kuuluu, on se pettämättömästi hätähuuto; toisin sanoen, että kirjoitetussa perustuslaissa yhä on jotain, joka *ei vastaa* todellista perustuslakia, valtasuhteita, ja missä tämä ristiriita on, siellä on kirjoitettu perustuslaki varmasti hukassa, eikä mikään jumala eikä kirkuna voi sitä auttaa!

Se voidaan muuttaa vastakkaisiin suuntiin, oikealle tai vasemmalle, mutta *pysyä* se ei voi. Juuri tuo huuto, että siitä on kiinnipidettävä, todistaa sen selvästi ajatteleville ihmisille. Se voidaan muuttaa oikealle käsin, hallituksen ryhtyessä saattamaan perustuslakia yhteiskunnan järjestetyn vallan todellisia valtasuhteita vastaavaksi. Tai astuu esille yhteiskunnan *järjestämätön* valta ja todistaa uudelleen olevansa voimakkaampi. Tässä tapauksessa muutetaan perustuslakia taas yhtäpaljon vasemmalle kuin edellä oikealle. Mutta *hukassa* se on jokatapauksessa.

Jos te, hyvät herrat, ette tyydy vain huolellisesti ajattelemaan tätä esitelmää joka minulla on ollut kunnia teille pitää, vaan kehitätte sitä edelleen kaikkiin sen johtopäätöksiin saakka, niin avautuu teille koko perustuslakitaito ja viisaus. Perustuslakikysymykset eivät alkuaan ole *oikeuskysymyksiä*, vaan *valtakysymyksiä*; jonkun maan todellinen perustuslaki on olemassa vain tosiasiallisissa valtasuhteissa; kirjoitetuilla perustuslaeilla on vain silloin arvoa ja pysyväisyyttä, kun ne ovat todellisten valtasuhteitten tarkka ilmaus — tästä perusteesta pitänette kiinni. Olen teille tänään kehittänyt näitä perusteita erikoisesti vain *sotaväkeen* nähden — ensiksikin ajan vähyyden takia, toiseksi koska sotaväki on ratkaisevin ja tärkein kaikista järjestetyistä valtakeinoista. Mutta te käsitätte ilman muuta, että sama on oikeuslaitoksen ja hallinnon laita j. n. e.; nämä ovat samoin yhteiskunnan järjestettyjä valtakeinoja. Pitäytyen tähän esitykseen on teillä, kun saatte tilaisuuden antaa itsellenne perustuslain, tiedossanne, miten silloin on meneteltävä ja miten ei paperipalan täyttäminen ole riittävä vaan toimitetaan jotain vain todellisia valtasuhteita muuttamalla.

Siihen mennessä on teillä tästä esitelmästä kotitarpeiksi hyötyä, te voitte, vaikk'en ole siitä sanaakaan puhunut, ymmärtää mikä tarve on synnyttänyt uudet sotilas-

esitykset, joiden kautta teiltä vaaditaan armeijan lisäämistä. Te voitte nyt nähdä näiden esitysten sisimmän lähteen.

Ruhtinasvallalla, hyvät herrat, on käytännöllisiä palvelijoita, ei kaunopuhujia vaan käytännöllisiä palvelijoita jommoisia teilläkin pitäisi olla.

Mitä nyt?

Edellisessä esitelmässäni olen teille, hyvät herrat, selvitellyt perustuslakien, erityisesti Preussien perustuslain, olemusta. Minä osotin kuinka on ero tehtävä *todellisen* ja vain *kirjotetun* perustuslain eli paperipalan välillä: miten jonkun maan todellinen perustuslaki vain on yhteiskunnan tosiasiallisissa *valtasuhteissa*. Minä osotin kuinka kirjotettu perustuslaki, joll'ei se vastaa ykteiskunnan järjestetyn vallan todellisia valtasuhteita, jos se on *vain*, kuten sanoin »paperipala«, se myös on pelastuksetta kukistuva järjestettyjen valtasuhteitten ylivoimaa vastaan, ja että niin täytyy tapahtua. Sillä silloin, sanoin minä, ryhtyy joko hallitus muuttamaan kirjotettua perustuslakia valtasuhteita vastaaviksi tai esiintyy yhteiskunnan *järjestämätön* valta uudelleen todistamaan, että se on järjestynyttä voimakkaampi ja muuttaa silloin välttämättömyydellä järjestetyt valtasuhteet, juuri nuo yhteiskunnan pylvää, niin kauas vasemmalle kuin hallitus voittaessaan oli ne muodossa tai toisessa oikealle siirtänyt. Lopuksi lausuin teidän tämän esitelmän periaatteilla pääsevän koko perustuslakiviisauden omistajiksi.

Jos tämä nyt on totta, että te tarkoin ajattelemalla ja edelleen kehittämällä tätä esitystä johtopäätöksiinsä pääsitte kaiken perustuslakitaidon ja viisauden omistajiksi, niin täytyisi tämän esitelmän myöskin voida osoittaa tie, *varma ja ainoa tie*, jota myöten kulloinkin maassa

vallitseva ristiriita olisi saatettavissa kansalle otolliseen ja voittoisaan loppuun. Ja tätäpä juuri tänään tahdon tehdä. Esittämästäni teoriasta olen johtava keinon, joka välttämättä ja yksin on vievä voittoisaan loppuun hallituksen ja kamarin välisen ristiriidan.

Ennenkuin minä siihen ryhdyn on meidän vielä heitettävä silmäys siihen, kuinka ehdottoman tosi on teoria, jonka silloin perustuslain olemuksesta esitin ja jonka olen paneva tämän tutkimukseni perustaksi. Te tiedätte, hyvät herrat, kuinka läpeensä riidanalainen on jokainen valtiollinen väite vastakkaisten puolueiden kesken! Kaikesta mitä toinen valtiollinen puolue tunnustaa eittämättömän varmaksi, vakuuttaa toinen yhtä varmasti olevan läpeensä väärän. Voisipa monasti arvella — ja heikot epäilevät mielet niin luulevatkin — ett'ei ole mitään *totuutta*, ei yhtenäistä ihmisjärkeä, kun näkee kuinka läpeensä suurella halveksumisella ja katkeruudella toinen puolue pitää tykkänään vääränä sitä, mikä toisen mielestä on ehdottoman totta. Vain *tiede* saattaa tässä mielipiteitten räikeässä epäsoinnussa, tässä toisiaan valehtelijoiksi väittävään sekamelskaisessa konsertissa löytää totuuden ja valaista sitä niin selkeästi ja osuvasti, ett'eivät vastakkaisimmatkaan valtiolliset puolueet voi olla sitä tunnustamatta. *Tuonlaiset* tapahtumat muodostavatkin tieteen riemuvoittoja ja mahtavia todistuksia jonkun teorian totuudesta. Ja todella on tänlainen harvinaisen tilaisuus tullut perustuslakiteoriaan nähden, kuten edellisessä esitelmässäni olen osottanut.

Minä kuulun, hyvät herrat, kuten tiedätte, puhtaimman ja päättävimmän kansanvallan puolueeseen. Siitä huolimatta ei kuitenkaan minun puoluekannalleni niin vastakkainen valtiollinen lehti kuin »Kreuzzeitung« ole voinut olla tunnustamatta minun esittämäni perustuslakiteorian ehdotonta totuutta. Se kirjottaa (8 p. kesäk. 1862) pääkirjotuksen ja nimittää esitelmääni omalla tavallaan »aikanaan paljon mainitun vallankumouksellisen

juutalaisen paheeksi, jossa tämä oikealla vaistolla on osannut naulaa päähän eikä ole vielä kaikkea sanonut mitä hän tietää ja ajattelee«. Viimemainitun virheen, jos se sellainen on, koetan yhä enemmän poistaa. »Kreuzzeitung« saa olla varma siitä, että minä täytän sen aavistuksen ja ajan, olen sanova yhä enemmän mitä tiedän ja ajattelen. Mutta minä panen merkille sen tunnustuksen, että olen osannut naulaa päähän perustuslakiteoriallani.

Mutta ei vain »Kreuzzeitung«, ministeritkin ovat täysin tunnustaneet esittämäni teorian totuuden. Sotaministeri h:ra v. Roon selitti eduskunnassa 12 p. syysk. 1862 historiankäsitystään niin, että historian pääsisältö niin hyvin valtioitten kesken kuin valtioitten sisälläkin on vain taistelua *vallasta* ja eritekijäin vallan kartuttamisesta. Kuten näette, hyvät herrat, on tämä samaa kuin mitä minä keväällä esitelmässäni tarkkaan historian kehityksellä olen osottanut. Omituista kyllä, sanoo sotaministeri samassa esityksessään muutamaa riviä myöhemmin, että Berlinissä on eduskunnan ulkopuolella puoluemiehiä, jotka kirjoituksissa ja piiriyhdistyksissä pitämässään puheissa ovat esittäneet mitä ihmeellisimpiä ja käsitykseni mukaan tuhoisimpia pyrkimyksiä«. Kun tšekäläisissä piiriyhdistyksissä, mikäli on tunnetuksi tullut, ei ole pidetty muuta esitelmää, josta voitaisiin syyttää tuhoisista pyrkimyksistä ja kun sitten ministerillinen »Sternzeitung« useita kertoja on syyttänyt minun piiriyhdistyksissä pitämääni esitelmää tuhoisista pyrkimyksistä niin minä, ottaen huomioon, että sotaministeri samaan aikaan on selittänyt tuon esitelmän perusajatusta historiankäsityksensä, katson olevan painavia syitä luulla sotaministerin syytöksen, mikäli se tarkoittaa piirikokouksia, myöskin kohdistuvan tähän minun noissa kokouksissa pitämääni perustuslakiesitelmään.

Nyt täytyy minun puolestani pitää hyvin merkillisenä sitä seikkaa, että herra sotaministeri katsoo saman histo-

riankäsityksen aivan samojen sanojen, joita hän *omassa* suussaan pitää vanhoillisina, *minun* suussani olevan tuhoisia. Onpa merkillisempääkin tapahtunut. Sotaministeri näet samassa tilaisuudessa moittii kamaria siitä, että se ei ole julistautunut erilleen niistä pyrkimyksistä, joita on esitetty piirikokouksissa ja sanomalehdissä. Eihän ylipäänsä ole kamarin asia julistautua erilleen minusta. Mutta naurettavinta tässä on ettei sotaministeri huomaa, kuinka hän vaatiessaan kamaria julistautumaan erilleen historiankäsityksestä, johon hän itse on tunnustautunut, samalla vaatii kamaria julistautumaan erilleen hänestä itsestään ja hänen mielipiteistään! Mutta nämähän ovat huvittavuuksia, joista sotaministeri saa sopia logiikan kanssa; pääasia on panna merkille, että sotaministeri on tunnustanut hyväksyvänsä juuri saman perustuslakiteorian, jota minä olen esittänyt.

Yhtä rakastettava on nykyinen pääministeri h:ra v. Bismarck ollut, vieläpä koko ministeristön nimessä antaessaan todistuksen minun historiankäsitykseni totuudesta. Te tiedätte kaikki, että perustuslakiin kirjoitettu edustajakamarin riidaton oikeus on hyväksyä tai hyljätä valtion tulo- ja menoarvio. H:ra v. Bismarck ei oikeastaan kielläkään kamarin tätä oikeutta. Mutta hän sanoo istunnossa lokak. 7 p. näin: »tämäntapaisia *oikeuskysymyksiä* ei ole tapana ratkaista vertaillen vastakkaisia *teorioja* vaan yleensä valtio-oikeudellisen *käytännön* kautta. Jos katsotte vähän tarkemmin, hyvät herrat, niin huomaatte tässä koko minun teoriani vain hieman verhottuna kainommassa muodossa, kuten ministerin sopii. Kamarin oikeuden lausuu h:ra v. Bismarck lievennettynä sanalla *oikeuskysymys*. Hän ei kiellä — ja kuinka voisikaan? — että tämä *oikeuskysymys* eli oikeus on kirjoitettu paperipalalle eli perustuslaissa. Mutta, sanoo hän, se on vain paperilla, todella ratkaiseva sen sijaan on valtio-oikeudellinen käytäntö. Tällä lievällä lauselmalla »valtio-oikeudellinen käytäntö«, sillä mitä todella tapahtuu vas-

toin pelkkää oikeutta eli oikeusteoriaa on tässä, kuten näette, vain merkitty niiden voimain paino, joita minä selvemmin olen nimittänyt tosiasiallisiksi valtasuhteiksi. Teillä saattaa olla, sanoo h:ra v. Bismarck siis, jos hänen sanansa käännetään ministerikielestä suorasukaisempaan asuun, paperilla oleva oikeus puolellaan. Mutta minulla on järjestetyn vallan reaali, tosiasialliset valtasuhteet, armeija, valtiovarat, oikeuslaitokset käsissäni ja nämät viime kädessä kuitenkin ratkaisevat ja määräävät valtio-oikeudellisen käytännön.

Näiden tosiasiallisten valtasuhteitten paino, sanoi h:ra v. Bismarck edustajille, alentaa teidän oikeutenne pelkäksi oikeuskysymykseksi ja nämä samat valtasuhteet takaavat minulle myös, että asia ei ole ratkeava teidän vain teoreettisen paperisen oikeutenne mukaan. »Vähitellen, sanoo h:ra v. Bismarck, on valtio-oikeudellinen käytäntö ratkaiseva tämän oikeuskysymyksen, s. o. tämän ristiriidan vain kirjotetun oikeuden ja rautaisten valtasuhteitten välillä aivan toisella tavalla.» Tässä on vielä muuan h:ra v. Bismarckin lisäkäsitys. Te muistatte, että minä viime esitelmässäni selostin, mitä on *perustuslaillinen ennakkotapaus*. Jos minulla *kerran* on valta tehdä jotain niin on minulla toisella kertaa jo *oikeus* tehdä niin. Minä osotin teille esimerkiksi Ranskan keskiaikaiseen valtio-oikeudelliseen periaatteeseen nähden, että »alhaiselle kansalle voidaan mielin määrin panna veroja ja rasituksia!» Tämä periaate, niin sanoin, ei ollut muuta kuin Ranskan todellisten valtasuhteitten ilmaus keskiajalla. Alhainen kansa oli todellakin ollut niin voimaton, että sitä voitiin aivan mielivaltaisesti rasittaa; ja niin meneteltiin edelleenkin.

Kansaa rasitettiin aina sillätavoin. Näin syntyi ennakkotapauksia, jommoisilla vieläkin on Englannissa niin suuri merkitys perustuslakikysymyksiin nähden. Näin tosiasiallisesti rasitettaessa lausuttiin usein myöskin tosiasia, että kansaa voitiin niin rasittaa. Niin syntyi *valtio-oikeudellinen periaate*, johon sopivissa tilaisuuksissa viitattiin.

Te näette, hyvät herrat, että h:ra v. Bismarckilla ilmeisesti on mielessään tämä sama aatteiden kehitys, kun hän väittää, että vähitellen tämä asia ratkaistaan toisella tavalla. Jos minulla nyt, 1862, antaa h:ra v. Bismarck ymmärtää, on valta saada tämä tahtoni läpi, niin minulla 1866, halutessani taas vastoin kamarin tahtoa lisätä seisovaa sotajoukkoa, halutessani taas käyttää varoja, joita kamari ei ole myöntänyt, myös on oikeus siihen, sillä minä voin jo viitata ennakkotapaukseen. Ja kun minä 1870 taas tahdon laajentaa armeijaa ja käyttää varoja vastoin kamarin päätöstä, niin on minulla jo aivan *riidaton oikeus* puolellani. Sillä silloinhan minä jo voin viitata kahteen ennakkotapaukseen, oikein »valtio-oikeudelliseen käytäntöön«.

Tällä ihastuttavalla viittauksella siihen, ett'ei hän viime kertaa suurena armeijaa kamarin päätöstä vastaan tai ota varoja, joita häneltä on kielletty, vaan että hän vastakin aikoo niin menetellä, tällä lohdullisella vakuutuksella, että hän vähitellen aikoo kohottaa valtio-oikeudelliseksi käytännöksi sotaväen lisäämisen vastoin kamarin päätöstä — tällä loistavalla näköalalla tahtoo h:ra v. Bismarck lohduttaa ja tyyntyttää kamaria ja maata loukattessaan paperista perustuslakia eli pelkkää oikeusteoriaa.

Teistä saattaa tämä lohdutus tuntua kummalliselta, sillä onhan asia sama kuin jos minä taivuttaisin teitä selkäsaunaan, jota vastaan te nyt pyristelette, vakuutuksella että vastakin tulen teille samanlaisia runsaasti tarjoamaan. Mutta kaikitenkin olette tästä pääministerin sanojen tulkinnasta havainneet, että hän on perustuslakikysymysten syvä ja hieno tuntija, että hän on kokonaan minun teoriani kannalla, että hän hyvin tietää, ett'ei jonkun maan todellinen perustuslaki ole paperipalalla vaan todellisissa valtasuhteissa ja että vain nämät eikä paperinen oikeus määräävät valtio-oikeudellisen käytännön, sen mitä todella tapahtuu ja että hän on erittäin hyvin sel-

villä siitä, mitä ennakkotapaukset ovat, kuinka ne syntyvät ja mihin ne myöhemmin kelpaavat.

Minä voin siis teille kaikille, hyvät herrat, ja aivan erikoisesti täällä oleville poliisivallan edustajille huomauttaa, että minä olen valtion kaikkein korkeimpain viranomaisten hyväksymällä perustalla, jonka kimppuun ei mitenkään päästä.

Teidän ei ylipäänsä tarvitse ihmetellä havaitessanne hallitusherrain olevan näin asioista selvillä. Minä olen jo ennen huomauttanut, että ruhtinaita palvelleaan sangen hyvin, että heidän palvelijansa eivät ole kaunopuhujia vaan käytännöllisiä miehiä, joilla enemmän tai vähemmän kehitetyn teoreettisen tiedon ohella on vaistomainen käsitys siitä, mistä on kysymys. Mutta minulla ei ole vain hallitusmiesten mielipiteitä teoriani tukena vaan ovat, mikä on tärkeämpää, *tapaukset itse*, vieläpä erittäin silmiinpistäväällä tavalla sitä puolustaneet. Te muistatte ennustuksen, joka oli kolmantena johtopäätöksenä keväisessä esitelmässäni. Minä osotin teille silloin, miten ja miksi nykyinen perustuslakimme välttämättömyydellä kävi kuolintaisteluaan ja kuinka sen täytyi piakkoin muuttua joko oikeaan päin kuninkaan toimesta tai vasempaan kansan kautta, mutta että nykyisellään se ei voinut kauan pysyä. Minä sanoin: »Tämä perustuslaki vetää viime virsiään; se on jo melkein kuollut, muutaman vuoden kuluttua ei sitä ole enää«, en tahtonut kovin säikyttää ja sanoin siksi »muutamia vuosia«. Tapaukset ovat osottaneet, että olisin voinut sanoa: *muutamia kuukausia* vielä ja sitä ei ole enää.

Itse edustajahuoneen puhemies, hra Grabow, on puheessaan istuntokauden lopussa lausunut, että perustuslaki on saanut »ankaran kolauksen«. Herrainhuone — tähän perustuslakiin kuuluva laitos — on äänestämällä toisen kamarin hylkäämän tulo- ja menoarvion puolesta tehnyt perustuslainrikoksen. Ja vielä paljoa vakavampi ja raskaampi on se rikos, jonka hallitus on perustuslakia

vastaan tehnyt. Kamari on hylännyt varat uutta sotilaslaitosta varten — mutta hallitus jatkaa tämän toimeenpanemista tuon eduskuntapäätöksenkin jälkeen, kuten se itse on selittänyt.

Johtopäätökseni on siis osottautunut oikeaksi, voimassaoleva perustuslaki ei enää ainakaan tällä kertaa ja toistaiseksi ole voimassa ja sen historia on aikaan nähden osottanut ennustukseni olleen liian vaatimattoman. Te voitte siis täysin luottaa esittämäni perustuslakiteorian pitävyyteen. Ja jos nyt tästä niin monipuolisesti ja tapauksen itsensä todentamasta teoriasta olisi loogillisena johtopäätöksenä johdettavissa teoria, kuinka nykyisestä ristiriidasta päästään voittoon, niin voisitte, hyvät herrat, olla rohkealla mielellä. Sillä te voisitte olla täysin varmat siitä, että tämä tuon teorian synnyttämä keino myös on ehdottoman osuva ja vie varmasti voittoon.

Tuonlainen keino onkin nyt johdettavissa tästä teoriasta ja se on tämän esitelmäni aihe.

Asettakaamme nyt ensinnä kysymys niinkuin se on asetettava. Kaikissa tutkimuksissa on ennenkaikkea pantava huomiota siihen, miten kysymys asetetaan ja väärä tulos on usein vain seuraus kysymyksen väärästä asettamisesta. Kysymys ei nyt kuulu: miten on *tämä* perustuslaki, s. o. tammik. 1850 perustuslaki karvoineen kaikkineen saatava edelleen pysymään? Jos näin tahtoisitte kysymyksen asettaa, hyvät herrat, niin voisin minä yhtävähän kuin kukaan muukaan antaa mitään todellista ratkaisua, näennäisen vain, yhtävähän kuin galvaniseerauksen kautta voidaan vainajaan saada muuta kuin näennäistä elämää. Niinpä, ottaakseni vain yhden esimerkin, on jokaisella teistä selvillä, että ainakaan herrainhuone — joka on osa tätä perustuslakia ja joka käyttää asemaansa järjestelmällisesti vastustaakseen kaikkia edustajakamarin päätöksiä — ei ajanpitkään voi pysyä. Mutta siten olisikin jo nykyinen perustuslaki oleellisiin perusteihinsa nähden kumottu. Mutta niinhän emme asetakaan

kysymystä, eikä se sellaisena teidän mieltänne kiinnittäisi. Miten voisitte *te* harrastaa kaikkien itsellenne vahingollisten tämän perustuslain säännösten säilyttämistä? Mitä hyötyä on teille esim. §:stä 108: »Armeija ei vanno uskollisuutta perustuslaille«? Tai kuinka tahtoisitte te säilyttää §:n 111, joka antaa hallitukselle oikeuden eräissä tapauksissa julistaa piiritystilan ja tehdä mitättömiksi puolitusinaa tämän perustuslain tärkeimpiä kohtia sekä loukata ihmisen ja kansalaisen loukkaamattomimpia oikeuksia? Tai miten harrastaisitte 106 §:n säilyttämistä, joka kieltää tuomareita arvostelemasta kuninkaallisten asetusten oikeudellista pätevyyttä. Tai 109 §:n, joka vapauttaa hallituksen hankkimasta kamarin suostumusta olemassaolevain verojen karhuamiseen? Mutta kaikki nämät ovat vain lyhyitä todisteita sen puolesta, että te harrastatte tämän perustuslain säilyttämistä kaikkine karvoineen yhtä vähän kuin se ajan pitkään olisi mahdollista-kaan. Teidän harrastuksenne kiintyy tässä ristiriidassa melkeinpä vain yhteen kohtaan: miten on saatava säilytetyksi kansan ehdoton oikeus, tässäkin perustuslaissa tunnustettu edustajainne budgetti-oikeus, joka kaikkina aikoina olisi otettava tuleviinkin perustuslakeihin.

Kysymys on siis sellaisena kuin se on todellisuudessa edessänne kuuluu: miten on toteutettavissa kansan oikeus edustajiensa kautta kieltää valtiomenoja, jotka sen mielestä ovat epäoikeutettuja? Minä käytän taas tämän kysymyksen selvittämiseksi epäsuoraa menettelytapaa, s. o. osotan ensin, mitkä keinot, kuinka sopivilta ne näyttänevät *kään*, eivät ole käytettävissä tämän tarkoituksen saavuttamiseksi.

Ellen erehdy ovat ehkä monet ajatelleet, että kamarin olisi ensi istuntokaudella käytettävä *verojen kieltoa*, pakottaakseen hallitusta lailliselle tielle. Mutta tämä keino, niin komeana kun se saattaakin korviimme kajahtaa, olisi kuitenkin aivan väärä eikä veisi perille. Ensiksikin täytyy myöntää, että katsoen perustuslain 109 §:ään on enem-

män kuin epävarmaa voiko kamarimme ylipäänsä kieltää jo voimassaolevia veroja.

Mutta jos otaksuttaisiinkin, että tämä olisi päinvastoin niin että perustuslakimme kuivin sanoin antaisi kamarille veronkielto-oikeuden, niin olisi kuitenkin tämä keino yhtä epäkäytännöllinen ja voimaton. Verojenkielto, jota itsessään ei vielä ole sekotettava kapinaan, on erittäin Englannissa arvossa pidetty, siellä laillinen keino pakottaa hallitusta jossain kohdin taipumaan kansakunnan tahtoon. Pelkkä verokiellon uhkaus Cityn*) valtuusmiesten puolelta 1830 äänioikeusuudistuskysymyksen aikana on pakottanut kommun taipumaan ja nimittämään uusia päärejä niin että ylähuoneen vastustus voitettiin. Kun tämä keino siis on Englannissa niin tehoisa niin eipä ihme, että monet nytkin sitä ajattelevat, kuten sitä jo marraskuun ristiriidassa 1848 meillä yritettiin käyttää. Mutta jo kansalliskokouksen 1848 päättämä verojenkielto — ja sillä oli *perustavana* kokouksena kuitenkin ehdoton ja riidaton oikeus tehdä sellainen päätös — jäi ilman tosiasiallisia tuloksia ja sama, vieläpä surkeampi tulos seuraisi nyt, jos tämä päätös kokonaan tai osittain uusitaisiin.

Mistä johtuu tämä erotus, hyvät herrat, että sama toimenpide, joka on niin tehoisa Englannissa, meillä jäisi niin tehottomaksi? Meidän teoriamme kannalta on tämä pian selviävä. Tässä on selvitettävä samalla tärkeä kappale historiaamme — marrask. 1848 — ja samalla vältettävä harhaiskuja nykyisin. Ne nimittäin, jotka silloin pitivät verojenkieltoa sellaisenaan tehoisana toimenpiteenä ja ne, jotka nyt taas siihen katseensa kääntävät, jättävät huomioonottamatta sen mitä me teoriamme kannalta pidämme todellisen ja vain kirjotetun perustuslain peruserona.

*) Lontoon vanhin kaupunginosa.

Englanti on maa, jossa todellinen perustuslaki on perustuslaillinen, se on maa, jossa kansan puolella on tosiasiallisten valtakeinojen myös järjestetyn vallan ylipaino. Sellaisessa maassa onkin helppo panna verojen kiello täytäntöön. Sellaisessa maassa ei hallitus voi vastustusta yrittääkään, sen täytyy väistyä uhkausta. Sellaisessa maassa ei myöskään verojenkieltoa käytetä yksinomaan *torjumaan* perustuslain vastaisia yrityksiä vaan päinvastoin, kuten 1830 viemään läpi kansalle edullisia *hyökkäyksiä*. Se on järjestetty laillinen, rauhallinen keino hallituksen taivuttamiseksi kansan tahtoon.

Aivan toisin ovat asiat Preussissa, jossa nyt, kuten marrask. 1848, yhä vaan on kirjoitettu perustuslaki eli sen murtokappaleita, mutta järjestetyn vallan todelliset valtakeinot ovat yksinomaan hallituksen käsissä. Päästäksenne täyteen käsitykseen tästä erosta tarvitsee teidän vain kuvitella, minkälainen olisi seuraus verojen kiellosta Englannissa ja minkälainen Preussissa. Otaksun siis että Englannin alahuone päättää kieltää verot, mutta hallitus yrittää niitä väkivaltaisesti koota. Ryöstövouti tulee luokseni ulosottamaan. Minä panen vastaan ja heitän hänet ovesta ulos. Minut haastetaan oikeuteen. Mutta englantilainen tuomari vapauttaa minut, ehkäpä vielä kiittää kun en ole suvainnut laitonta mielivaltaa. Ryöstövouti tulee taas, sotilaita mukanaan. Minä teen vastarintaa ystävineni ja kotiväkineni. Sotilaat ampuvat; haavoittavat ja tappavat. Minä vedän heidät oikeuden eteen ja vaikka he vetoavat esimiestensä käskyyn niin tuomitaan heidät kun sellainen seikka ei Englannissa puolusta laitonta tekoa, yksinkertaisesti taposta kuolemaan. Mutta otaksutaan että minä ystävineni vastaan sotilasten tuleen ja heitä haavoittuu ja kuolee. Minut haastetaan oikeuteen, mutta minut vapautetaan, kun olen vastustanut laitonta väkivaltaa. Ja koska jokainen Englannissa tietää tämän ja siten kaikki voiton mahdollisuudet ovat kansan puolella niin kieltää *jokainen* verot; nekin tekevät sen, jotka

haluaisivat olla puolueettomia tahi mieluummin maksaa; he kieltäytyvät, jotteivät joutuisi voittavain kansalaistensa vihoihin, jotteivät osottautuisi huonoiksi kansalaisiksi.

Mutta edelleen, mitä keinoja olisi hallituksella alahuoneen ja kansanvastustuksen murtamiseen? Sotajoukko. Mutta Englannissa täytyy oikeuksien julistamisesta (bill of Rights) hallituksen joka vuosi saada parlamentilta lupa pitää armeijaa. Tämä lupa annetaan sille ja aina vain vuoden ajaksi n. k. mutiny-Aktin (sananmukaisesti kapinalain) kautta, joka samalla antaa hallitukselle vuoden ajaksi tottelemattomuuden ja kapinan rankaisemiseksi kurinpitovallan sotilaisiin nähden, jotka muuten olisivat tavallisten maanlakien alaisia. Sitten samassa laissa määrätään myöskin tarkasti sallittujen joukkojen lukumäärä ja niiden kulungit. Mikä siis olisi seuraus, jos Englannin hallitus joutuisi taisteluun alahuoneen kanssa? Englannin alahuone kieltäytyi yksinkertaisesti uudistamasta suostumustaan, eikä hallitus voisi pitää sotaväkeä, ei sille maksaa, ei sen kapinaa tukahuttaa, ei käyttää kurinpitovaltaa sotilaisiin nähden, jotka voisivat juosta tiehensä ja sen tekisivätkin. Mutta vielä enemmän. Sanoin jo, että vuosittain vahvistetaan sotaväen määrä. Tämä oli 1861 Isoa-Britaniaa ja siirtomaita, Intiaa lukuunottamatta, 99,000 miestä. Tulisi siis, kun siirtomaat vaatisivat ainakin puolet tästä määrästä, noin 50,000 miestä Isoa-Britaniaa, s. o. 25 miljoonaa asukasta kohden, ja te käsitätte ett'ei moisissa oloissa kukaan uskalla taistella kansaa vastaan.

Ja yhä edelleen vuorovaikutuksesta vuorovaikutukseen. Kun on selvää, että miltei kaikki vastustaisivat verojen kantoa, ja koska tämän kautta jo alkuaankin kansalle suotuisat mahdollisuudet tulisivat yhä suuremmiksi ja koska vihdoin Englannin hallituksella on vain niin vähälukuinen sotajoukko, ei se voi luottaa virkamiehiinsäkään, ei edes todellisiin valtakeinoihinsakaan. Sillä te käsitätte hyvät herrat, että virkamiesten suuren joukon suhtautuminen ristiriidan sattuessa, riippuisi siitä kumpi

näistä, hallitus tai kansa, jäisi voittajaksi. Kuten pörssissä nousu ja lasku suureksi osaksi riippuvat siitä, mikä mielihope useimmilla jo alussa oli, niin riippuu virkamiesten menettely ja siten tärkeä voiton vaikutin siitä, kenen puolelle he arvelevat voiton kallistuvan. Jos virkamiehet uskovat hallituksen voittavan ovat he innokkaita, taipumattomia, tarmokkaita. Jos olot taasen saattavat heidän ajattelemaan toista niin ovat he häilyviä, panevat vastaan, myöntyvät, siirtyvät kansan puolelle. Tämä on aivan luonnollista. Muuan ei tahdo panna alttiiksi luitaan, toinen virkaansa ja palkkaansa, kolmas taas yhteiskunnallista arvoaan. Kun Englannin kansan todellinen asema alahuoneen kieltäessä verot jo alunpitäen on niin vankka, että jokainen luottaa sen voittoon, niin luopuisivat virkamiehet joukolla hallituksesta ja jällelle jäisi vain pääministeri ja kourallinen heittiöitä, joilla ei ole mitään menetettävää, veroja kiskomaan, tykkejä sytyttämään ja ihmisiä vangitsemaan. Ja kun asianlaita olisi tämä niin tuskinpa alahuoneen päättämää veromaksukieltoa ylipäänsä tarvitsisi ryhtyä toteuttamaan. Hallitus taipuisi ja asia muuttuisi rauhalliseksi mielenosotukseksi.

Mutta ajatellaanpa nyt tapausta, että Preussin kamari päättäisi kieltää verot, ja olisi sillä siihen kuinkakin täydet oikeudet, kuten marrask. 1848.

Kukaan ei epäile sitä, että hallitus mitä vakavimmin kävisi veroja vaatimaan. Minä heitän taas verokarhun ovesta ulos. Minut vedetään oikeuteen ja tuomarimme tuomitsevat minut arvelematta ja mitä kauniimmista puheista huolimatta kuukausiksi vankeuteen hallitusvaltan vastustamisesta. Veronkantomies tulee taas, mukanaan sotilaita, jotka ampuvat, haavoittavat ja tappavat minua ja apunani olevia ystäviä. Kukaan ei meillä voi vetää näitä sotilaita ja veronkantajaa oikeuteen. He ovat totelleet esimiestensä käskyjä ja ovat edesvastuuttomat. Mutta jos minä ammun, tapan ja haavoitan veronkanta-

jaa ja aseellisen vallan asiamiehiä, niin tuomitaan minut ja tehdään päätä lyhemmäksi.

Ja kun näin on jo kaikki mahdollisuudet veronmaksusta kieltäytyviä vastaan niin ryhtyy siihen vain pieni joukko periaatteellisia luonteita; ja kun niin on laita niin kasvavat hallituksen veronsaantimahdollisuudet ja kun meillä vielä hallituksen ei tarvitse saada lupaa sotaväen pitämiseen ja kurissapitämiseen, eikä vihdoin meidän hallituksellamme ole n. 50,000 miestä 25 milj. asukasta kohti vaan 140,000 vakinainen väki 18 milj. asukasta kohti — ja uuden järjestyksen mukaan 200,000 miestä — niin on myöskin sen virkamiesten suuren suuri enemmistö pysyvä uskollisena ja niin yhä edelleen niin, että veroista kieltäytyminen ei hyödyttäisi muuta kuin tuottaisi vainoja rohkeimpia kansalaisiamme vastaan, kuten tapahtui 1848.

Te näette, hyvät herrat, että verojen kieltäminen sellaisenaan on tehoisa keino vain sellaisen kansan käsissä, jolla on puolellaan järjestetyn vallan todelliset voimakeinot ja kansan ollessa kyllin varustautuneena, mutta on se tehoton keino, jos kansalla on vain kirjoitettu perustuslaki ja se vasta aikoo valloittaa todellisten valtakeinojen linnoituksen.

Teoreettinen epäselvyys tähän seikkaan nähden vei kansalliskokouksen 1848 tuohon. Kansan kesken, joka vasta aikoo *tunkeutua* tuohon varustukseen, olisi verojen kiellolla vain silloin mitään järkeä kun se samalla synnyttäisi yleisen kapinan. Mutta tätä ei, hyvät herrat, *nykyoloissa* toivottavasti kukaan ajattele. Syistä, joita minun ei tarvitse selittää, olisi se tällä hetkellä aivan mahdoton.

Toisin oli asianlaita marrask. 1848. Silloin vallitsevan yleisen kiihkon johdosta olisi voitokas kansan nousu hyvinkin voinut seurata ja kansalliskokouksen päättämällä veronmaksukiellolla olisi ollut järkevä tarkoitus, jos kansalliskokous olisi johdonmukaisesti edennyt

ja julistanut kansallisen kapinan. Mutta tämän esti kuten tiedätte hra v. Unruh'n keksimä passiivinen vastarinta, surullinen muistossa.

Mutta nyt, kun kapinan ajatus näissä oloissa olisi aivan järjetön ja sellainen yritys vain edistäisi hallituksen voittoa — nyt olisi veronmaksukielto aivan epätarkoituksenmukainen. Siihen ei siis voi turvautua, ei kapinaankaan. Mitä jää? Olemmeko todella turvattomia ja neuvottomia?

Emme, hyvät herrat! Kamarilla on keino, jonka voima ja vaikutus on vastustamaton. Keino, jonka täytyy voittaa hallituksen vastarinnan. Tämä keino, joka siinä muodossa, missä minä sen tulen esittämään, juuri yksinkertaisen muotonsa takia saattaa teistä ensin tuntua käsittämättömältä: *kamarin on lausuttava, miten asiat ovat!* —

Tietääksemme mitä tämä merkitsee, oppiaksemme tuntemaan mikä syvällisyys puhuu tästä yksinkertaisesta muodosta, on meidän selvitettävä kysymys:

Mitä on valeperustuslaillisuus ja miten se syntyy.

Mutta vastaus tähän kysymykseen on teille oleva selvä viime esitelmäni perusteella. Minä osoitin teille kuinka niinkauan kun maanomistus ja maataloustuotanto olivat yhteiskunnallisen rikkauden pääasiallinen lähde ja tämä vaikuttava valta tosiasialla oli maata-omistavan aatelin käsissä, perustuslain täytyi perustua *säädyille* ja ruhtinasvallan olla sangen rajoitettu. Minä osotin vielä historialla tukien päätelmiäni askel askeleelta kuinka väestön karttuessa ja teollisen porvarillisen tuotannon päästessä voitolle alkaa valtasuhteitten siirtyminen ruhtinasvallan eduksi niin, että teollisen porvarillisen tuotannon tullessa yhteiskunnallisen rikkauden pääasialliseksi lähteeksi *rajottamaton* kuningasvalta tulee voimaan ja aateli kutistuu valtaistuimen voimattomaksi koristeeksi. Ja vihdoin osoitin teille kolmanneksi, kuinka yhä mahtavammaksi kohoava teollisuuden ja ammattien kehitys ja näiden edellyttämä yhä valtavampi väkiluvun nousu vihdoin

johtavat kohtaan, jolloin ruhtinasvalta ei missään tasa-
sessa suhteessa voi sotaväkensäkään kautta olla osallisena
tässä porvariston vallan edistyksessä, kuinka nyt porva-
risto tuntien olevansa yhteiskunnallisen vallan todellinen
haltija alkaa myöskin vaatia saada käyttää ja johtaa tätä
mielensä mukaan ja kuinka sellaisessa yhteiskunnassa,
jonka todelliset valtasuhteet ovat aikaa myöten niin pal-
jon muuttuneet, täytyy tapahtua maalisk. 18 p. 1848.

Mutta minä olen tuossa esitelmässäni myös osotta-
nut, että ja miksi jo niinkin valtavaksi paisunut porva-
riston yhteiskunnallinen mahti, vieläpä sen voitokas mur-
ros 18 p. maalisk. 1848, eivät vielä ole lopettaneet taist-
telua eivätkä ole voineetkaan. Minä osotin teille nimit-
tän kuinka porvariston käsiin kokoontunut yhteiskun-
nallinen valta, kuinka suuri se lieneekään, on *järjesty-*
mätön, hallituksen käsissä taas oleva valta, vaikka pal-
jon pienempikin, on *järjestetty* ja on kuriin tottuneena
joka päivä valmis alkamaan taistelun uudelleen ja kuinka
sen takia, jollei porvaristo voittoisan taistelunsa jälkeen
heti ja nopeasti käytä tilaisuutta ottaakseen omiin käsiinsä
järjestettyäkin valtaa, itsevaltius ehdottomasti on keksivä
sopivan tilaisuuden voitokkaan taistelun uudelleen alka-
miseen, jolloinka porvariston suurempikin valta taas jää
pitkäksikin aikaa alakynteen.

Ja niin on meilläkin tapahtunut. Te muistatte kyllä
milloin: *vastavallankumous* marraskuulla 1848. —

Mutta mitä tekee nyt itsevaltius kun se on suoritta-
nut voittoisan vastakumouksen?

Itsevaltius tahtoo elää edelleen. Se on totta. Mutta
haluaako se silti esiintyä vanhassa muodossaan: alasto-
mana, verhottomana itsevaltiutena? Hävittääkö se perustus-
lain ja hallitsee entisellä rajottamattomalla vallalla!
Herra varjelkoon! Näin tyhmä se ei ole! Itsevaltius
on nimittäin tappion kautta meillä siis maalisk. 18 p:n
kautta pakostakin huomannut, että porvariston järjestymä-
tön yhteiskunnallinen valta pohjaltaan on sitä voimak-

kaampi, vaikkakin sen hetkeksi on lyönyt järjestetyn vallan etevämyys, mutta että siitä huolimatta porvariston yhteiskunnallinen valta yhä edelleen on suurempi; että siis joka hetki voi tuoda uuden ristiriidan jolloinka itsevaltius taas saattaisi jäädä tappiolle ja *jos* silloin tätä tappiota *paremmin* käytettäisiin, voisi se *ainaiseksi* tuhoutua.

Itsevaltiudella on päästyään kerran perille porvariston yhteiskunnallisesta ylivallasta jonkunlainen hämärä aavistus siitä, että niinkuin ihminen voi siittää vain ihmisen, apina vain apinan, kukin olento vain kaltaisensa, niin myös ajan pitkään yhteiskunnan järjestymätön alkeellinen valta siittää järjestetyn vallan — eli hallitusmuodon — kaltaisekseen ja oman kuvansa mukaan.

Itsevaltiudella on kaikesta tästä enemmän tai vähemmän epäselvä aavistus, sillä hallitusmiehet ovat, kuten teille sanoin, käytännöllisiä miehiä, joille vaisto sanoo mistä on kysymys.

Sen tietää jo vanha tosi sananparsikin: Kelle jumala antaa viran, antaa hän myös kyvyn. Todellakin virka synnyttää hoitajaansa eräitä tietoja sen aseman kautta johon hän virassa joutuu vaikkei hänellä ennen virkaan tuloaan olisi näitä tietoja ollut. Tämä on totta ja välttämätöntä, niin vähän aavistusta kun lörpöttelijöillä onkaan tästä välttämättömyydestä.

Vanha diplomaatti Tallegrand sanoo: »Pistimillä voi kaikkea tehdä, mutta niillä on huono istua.« Te tiedätte minkätakia, hyvät herrat, pistimet tunkeutuisivat istuinlihaksiin. Tallegrand tahtoi tässä vitsikkäässään muodossa sanoa että hetkellisesti kyllä voi pistimillä saada lävitse mitä tahansa, mutta niistä ei voi tehdä vankkaa, pysyvää perustaa.

Itsevaltius siis, niin vastahakoista kuin se onkin, ei kuitenkaan kernaasti halua olla kiusallisessa asemassa, suoranaisessa ristiriidassa yhteiskunnallisten valtasuhteitten

kanssa eli jokahetkisessä vaarassa saada vyöryn nis-
kaansa ja musertua.

Sillä on näin ollen vain yksi ainoa keino mahdolli-
simman kauan pysyä pystyssä: *valeperustuslaillisuus*.

Te tiedätte mitä se on.

Itsevaltius julistaa perustuslain, jossa se supistaa kan-
san ja sen edustajain oikeudet mitä vähimpään, antamatta
näille mitään takeita ja niin se jo edeltäpäin ottaa kan-
san edustajilta osaksi mahdollisuuden, osaksi halun aset-
tua itsenäiseen asemaan sitä vastaan. Edustajain yrityksiä
saada kansan tahto täytäntöön hallitusta vastaan, nimittää
se pyrkimyksiksi »parlamenttaariseen hallitustapaan« —
ikäänkuin ei parlamenttaarisessa hallitustavassa ja vain
siinä olisi todella perustuslaillisen hallituksen olemus.
Ja vihdoin pidättää se itselleen oikeuden siltä varalta,
että kansaneduskunta joskus tekisi riippumattoman halli-
tuksen tahtoon sopimattoman päätöksen, menetellä niin-
kuin ei sitä päätöstä olisikaan. Mutta kuitenkin tyy-
neesti säilyttää perustuslaillisten muotojen koristeellisen
ulkoasun.

Niin pian kuin itsevaltius on ottanut tämän askeleen
ja asettunut *valeperustuslailliselle* kannalle, on se saa-
vuttanut *osuuden edun* ja pitkittänyt elämäänsä määrää-
mättömäksi ajaksi.

Jos itsevaltius haluaisi esiintyä edelleen vanhassa ver-
hoamattomassa asussaan ei se voisi toivoa pitkää ikää.
Ilmeinen ja myönnetty ristiriita sen ja yhteiskunnallisten
olojen kesken tekisi sen kukistamisen yhteiskunnan pe-
ruuttamattomaksi yhtämittäiseksi tunnussanaksi. Koko
yhteiskunta muodostuisi, muuta se ei voisi, jo asiain
luonnon pakosta yhdeksi suureksi kapinaliitoksi halli-
tuksen kukistusta varten. Sellaista asemaa ei mikään
hallitus ajanpitkää kestä! Hallitus voi menestyksellä so-
pivana hetkenä haalia kokoon sotaväkensä ja voitokkaan
hyökkäyksen kautta suorittaa vastavallankumouksen. Vai-
keampi olisi sen asema puolustajana hyökkäävää kansaa

vastaan. Tämäntapaisissa taisteluissa on nimittäin yleiseen edut hyökkääjän puolella ja juuri siksi että hän on tilaisuudessa valitsemaan sopivan hetken. Tämänpä takia ovat tällä vuosisadalla hallitusten valtiokaappaukset enimmäkseen onnistuneet, mutta myös enimmäkseen kansan vallankumoukset.

Hallitus voi kylläkin torjua kansan hyökkäyksen, jota se voi määrääkaan, esim. muutamain kuukausien kuluessa. Mutta erityisen vaikeata on hallituksella olla pitkiä aikoja varustettuna ja sotajalalla torjuakseen hyökkäyksen, joka saattaa sattua juuri mitä sopimattomimpana hetkenä muitten suurten selkkausten aikana.

Mutta niin pian kuin itsevaltainen hallitus on ympäröinyt itsensä perustuslaillisten muotojen tyhjällä ulkonäöllä ja niiden sisällä yhä edelleen menettelee itsevaltaisesti, on sillä siitä epäilemättä hyötyä. Sillä nyt on näennäisen onnellisesti saavutetun sopusuhtaisuuden kautta hallitusmuodon ja yhteiskuntatilan välillä yhteiskunta tuuditettu uneen ja rauhotettu. Se mitä *piti* saavuttaa näyttää jo *saavutetulta*. Tämä harhanäkö heikontaa ja lamauttaa taistelun tehden kansanjoukot osittain tyytyväisiksi osittain välinpitämättömiksi ja haluttomiksi. Tästä lähtien pyrkivät ylipäänsä vain yhteiskunnassa itsetiedottomina vaikuttavat voimat, ei enää tämän yhteiskunnan oma tietoisuus hallitusta kukistamaan.

Valeperustuslaillisuus ei siis — tämä on tärkeä muistaa hyvät herrat — ole mikään *kansan* saavutus vaan päinvastoin *itsevaltiuden* voitto ja sen elämän jatkaminen.

Valeperustuslaillisuus on siis, kuten olette nähneet siinä, että hallitus *puhuu toisin kuin asiat ovat*; että se selittää valtion olevan perustuslaillisen vaikka se itse asiassa on itsevaltainen; hallitus siis *valehtelee*.

Tätä valetta ja sen valtaa vastaan on ehdottoman voitokas keino vain sen *paljastaminen*; tämä ulkonäkö on tuhattava, tämän pettävän muodon ylläpitäminen on tehtävä mahdottomaksi ja lopetettava yksinkertaisten ne-

nästävetäminen. Hallitus on pakotettava riisumaan verhonsa ja *muodollisestikin* kaiken maailman edessä esiintymään *sinä* mikä se on: *itsevaltaisena hallituksena*.

Kamarin on, sanon minä, ja tämä on ehdoton voiton keino, *lausuttava miten asiat ovat*.

Tarkotan, että kamarin on heti kokoonnuttuaan tehtävä päätös, jonka selvyuden vuoksi esitän muodollisestikin. Se voisi kuulua näin:

»Ottaen huomioon, että kamari on kieltänyt varat uutta sotilasjärjestystä varten; ottaen huomioon, että siitä huolimatta tämän päätöksen jälkeen hallitus edelleen suorittaa näitä varoja; ottaen huomioon että niin kauan kuin näin tapahtuu, Preussin perustuslaki, jonka mukaan ei mitään kamarin kieltämiä varoja voida suorittaa, on *vale*; ottaen huomioon, että näissä oloissa ja niin kauan kuin tämä tila kestää olisi kansanedustajille arvotonta ja merkitsisi niiden osallisuutta hallituksen perustuslain rikokseen, jos nämä edelleen olisivat koossa ja tekisivät päätöksiä hallituksen kanssa pitäen yllä perustuslaillisen tilan ulkonäköä, — ottaen nämät seikat huomioon, päättää kamari lykätä istuntonsa epämääräiseksi ajaksi eli niin kauaksi, kunnes hallitus antaa todisteen siitä, että kiellettyjä menoeriä ei enää suoriteta.«

Niin pian kuin kamari tekee tämän päätöksen on hallitus ehdottomasti voitettu. Perusteet ovat yksinkertaiset ja edelläesitetyt. Tällaisen päätöksen tekemiseen on eduskunnalla täysi oikeus; siihen eivät pysty yleiset syyttäjät eikä oikeudet.

Hallituksella on silloin valittavana: joko se antaa perää tai ei anna. Jos se *ei* anna, täytyy sen päättää hallita ilman kamaria alastomana itsevaltaisena hallituksena. Kolmas keino olisi kyllä eduskunnan hajottaminen. Mutta tätä maksaa tuskin mainita, niin nopeasti olisi se ohi. Sillä uudet edustajat valittaisiin samalla tunnuslauseella. Uusi kamari antaisi heti saman selityksen. Hallituksen siis täytyisi päättää antaa perää tai ikiajoiksi hallita ilman

eduskuntaa. Mutta sitä se, hyvät herrat, ei voisi. Tu-
hansilla syillä voisi sen todistaa. Heittäkää katseenne
ympäri Euroopan, hyvät herrat. Mihin katsottekin, kaik-
kiällä, ainoana poikkeuksena Venäjä, mutta siellä vallit-
sevatkin aivan toiset yhteiskunnalliset olot, valtioita pe-
rustuslaillisin muodoin! Itse Napoleonkaan ei ole voi-
nut tulla toimeen ilman perustuslaillista ulkonäköä. Hän
on antanut itselleen edustajakamarin.

Näin yleisesti yhtäpitävät seikat osottavat teille jo
pelkkinä tosiasioina että — kuten minun teoriani on yh-
teiskunnallisista väestö- ja tuotantosuhteista sen selkeän
pohjimmaisena syyn osottanut — nykyisissä eurooppa-
laisten valtioiden oloissa on välttämättömyys olemassa,
että niitä enää ei voida hallita ilman perustuslaillista
muotoa. Katsokaa Itävaltaa, joka antaa teille mitä var-
mimman todistuksen esitykseni tueksi. Aseellisen vasta-
kumouksen jälkeen 1849 hävitettiin Itävallasta perustus-
laki. Ei niinkuin siellä olisi oltu kehnompia ja vasta-
kumouksellisimpia kuin meillä! Ei suinkaan! Itävallan
hallitus oli vain naivimpi, ei niin ovela kuin meidän.
Jokunen vuosi — ja Itävallan hallitus *ihan itsestään*
ilman mitään kapinaa tai kansan pakotusta pani toimeen
perustuslailliset muodot. Vaikea oli Itävallan hallitukselle
hyvin käsittää, että se ilman perustuslaillista ulkonäköä,
että se *julkisena* itsevaltaisena hallituksena joutuisi san-
gen ahtaaseen asemaan ja pian menisi kumoon.

Käsitätte kai kuinka mahdotonta olisi Preussin yksin
koko Euroopassa voimakkaine porvaristoinen tulla toi-
meen ilman perustuslaillisia muotoja. Ajatelkaa vielä
kuinka heikko Preussin hallitus olisi ulospäin, kuinka
mahdoton ja pitämätön sen ulkonainen diplomaattinen
asema, kuinka se joka selkkauksessa saisi sietää toisten
hallitusten puolelta ylimielisiä ja sietämättömiä nöyryytyk-
siä, jos se olisi julkisessa ja jatkuvassa ristiriidassa
oman kansansa kanssa, eikä enää voisi heikkouttaan
keltään peittää.

Älköön kukaan teistä, hyvät herrat, pitkö tätä epäisänmaallisena; politiikon on, kuten luonnontutkijankin tutkittava kaikki ja otettava huomioon kaikki vaikuttavat voimat. Valtioitten keskenäinen vastakkaisuus, kateus, diplomaatisten suhteiden ristiriitaisuus on nyt kerran vaikuttava voima ja on se, olkoon hyvä tai paha, ehdottomasti otettava huomioon. Ja sitten, hyvät herrat, kuinka usein olenkaan ollut tilaisuudessa hiljaisessa huoneessani historiallisten tutkimusten ääressä panemaan merkille, että ei juuri ollenkaan olisi huomattavissa millä raakalaisuuden asteella me ja maailma yleensä olisimme, jollei jo vanhastaan hallitusten keskenäiset riidat ja kateus olisi olleet vaikuttavana keinona pakottamassa hallituksia sisäisiin edistysaskeleisiin. Eikä vihdoin, hyvät herrat, ole saksalaisten asema niin huono, että hallitusten tappio olisi todellinen vaara kansakunnan olemukselle. Jos te, hyvät herrat, tarkastatte historiaa tarkoin ja sisäisellä ymmärtämyksellä, niin havaitsette että kansamme suorittamat kultuurityöt ovat niin suuret, valtavat, uraa uurtavat ja muun Euroopan yli loistavat, että ei ollenkaan voida epäillä kansallisen olemuksemme välttämättömyyttä ja tuhoamattomuutta. Jos me siis joudumme suureen ulkonaiseen sotaan niin voivat siinä erinäiset hallitukset Saksenin, Preussin, Beyerin, kukistua, mutta kuten Fenixlintu kohoaisi tuhkasta tuhoamattomana se, joka yksin voi *meitä* koskea — Saksan kansa.

Kääntäkää sitten, hyvät herrat, katseenne ulkonaisista suhteista sisäisiin oloihin, raha-asiain tilaan. 20 vuotta sitten, 1841 Preussin itsevaltaisessa valtiossa oli virallinen tulo- ja meno-arvio 55 miljoonaa. Nyt 1863 on se 144 miljoonaa. Se verotaakka on siis käynyt kolminkertaiseksi. Hallituksen, jonka on saatava nuo rahat kokoon, jonka on joka päivä oltava käsineen joka miehen taskussa, on toki pyrittävä näyttämään kuin olisi sillä siihen joka miehen suostumus.

Jos vanhoja yksinkertaisia patriarkaalisen rajotettuja oloja varten itsevaltius tarvitsi 55 milj., joista yli viiden-
nen osan valtion maat tuottivat, niin eipä voida ajan-
pitkään Preussissa saada 144 milj. yksinkertaisella halli-
tuksen ukaasilla.

Ennen kaikkea, hyvät herrat, pitäkää mielessänne edellä
teoriastamme johdettua lausetta, jonka mukaan hallituk-
sen on mahdoton olla verhoamattomassa ja julkisesti
tunnustetussa ristiriidassa yhteiskunnallisten olojen kanssa.
Mutta jos hallitus tahtoi tästä huolimatta sen tehdä,
jos se hallitsisi itsevaltaisesti ilman kamareita — niin sen
kamarin julistaman asiain todellisen tilan, hallituksen jul-
kisen itsevaltiuden kautta *harhakuva tuhoutuisi, verho
repeäisi*, tietämättömille kävisi selväksi, hienommista ero-
tuksista välittämättömätkin kiivastuisivat, koko porvaristo
kietoutuisi yhteen keskeyttömään kuohuvaan taisteluun
hallitusta vastaan, koko yhteiskunta järjestyisi ja vannou-
tuisi sitä vastaan, eikä hallituksella olisi muuta tehtävää
kun tähtitaivaalta koettaa tutkia tuhonsa päivää.

Kas sellainen vaikutus olisi sen sanomisesta *miten
asiat ovat*. — Se on mitä valtavin valtiollinen keino,
Fichte panee teoksissaan merkille, että vanhan Napoleo-
nin mielitekijöitä oli sen sanominen miten asiat oli ja
todellakin saa hän suuresta osasta menestyksiään tätä kiittää.

Kaikkalainen suuri valtiollinen toiminta on sen
sanomista miten asiat ovat, ja alkaa sillä. Kaikki valtiolli-
nen pikkumaisuus on asiain oikean tilan peittelemistä ja
verhoamista.

Todellakin, hyvät herrat, voisin ja täytyisikin minun
tässä lausua raskaita valtiollisia syytöksiä, jollen pyrkies-
säni yksimielisyyteen mahdollisimmassa määrin niitä tah-
toisi välttää. Vuosikausia ovat viime aikoina, uuden
hallitussuunnan alettua, kansanpuolueen johtajat sanoma-
lehdissä — te tietäisitte vaikken minä nimeäkään mai-
nitsisi, että tarkoitan n. k. »Volkszeitung'ia» — noudat-
tanee menettelytapaa, joka juuri ei ole ollut muuta kuin

sen sanomista miten asiat *eivät* ole! — He lähtivät siitä luulosta, että täytyisi peitellä, salata, verhota; täytyisi — arvelivat he — niin kauvan *uskotella* hallitukselle että se on perustuslaillinen, kunnes se sen itsekin uskoisi. He tahtoivat siis valehdella hallituksen toiseksi. Mutta kaikki todellinen menestys elämässä ja historiassa johtuu vain realisesta *työllä* eikä valheella muuttamisesta. Nuo heikkohenkiset eivät huomanneet, että he tahtomattaan olivat tulleet *hallitusihmisiksi* niin keinoihinsa kuin niiden vaikutukseen nähden. Keinoihinsa nähden, jotka olivat samoja, joita olemme oppineet tuntemaan valeperustuslaillisuuden, peitetyn itsevaltiuden keinoina — puhua toisin kuin asiat ovat. Ja niiden vaikutukseen nähden — sillä nuo heikkohenkiset eivät huomanneet, että he lehdissään valehdellessaan hallitukselle, että se on perustuslaillinen, samaa valetta joka päivä saarnasivat kansalle ja niin saivat sen vihdoin sitä todella uskomaan. Nämät heikkohenkiset eivät todella nähneet että he näillä valheilla vain rohkaisivat hallitusta yhä edelleen, vaikkakin itse ihmetellen sitä luottoa ja sädekehää joka sille oli valmistettu, sitä »uuden suunnan» kunniaseppeltä, joka sen päähän oli painettu, askel askeleelta etenemään niin helpoksi tasattua valeperustuslaillisuuden tietä ja vihdoin kehittymään sotilasvaatimustensa kannalle. Nuo heikkohenkiset jotka joka päivä pääkirjotuksissa saarnavat epäsideellisuutta vastaan, eivät nähneet että valhe on hyvin epäsideellinen keino, joka valtiollisessa taistelussa kyllä voi palvella Macchiavellilaista hallitustaitoa, ei koskaan kansan etua.

Nämä heikkohenkiset saavat kantaa sangen suuren osan edesvastuuta siitä että asiat ovat tälleen kehittyneet.

Nämähän huutaen: »kunnon miehiä! ministerit ovat kunnon miehiä! luottamusta ministereihin!» pääkirjotustensa kautta johtivat kamarit myöntämään valeperustuslailliselle Lehverin-Patouvin ministeristölle väliaikaiset varat armeijajärjestöä varten, vaikka ne silloin paljon helpom-

min olisivat olleet kiellettävissä. Hepä siis kantavat syyn siitä että armeijauudistus voitiin alkaa, mitä olisi ollut mahdollon ilman väliaikaista varain myöntämistä ja että me nyt olemme tässä vaikeassa asemassa.

Rauha sentään, hyvät herrat, menneisyydelle.

Mutta sitä leppymättömimmin, sitä kiihkeämmin pitäkäämme nykyhetken vaikeassa taistelussa kiinni siitä, ettei taaskin valehtelevan peittelypolitiikan kautta kansan oikeutta petetä. Minä olen teille osottanut keinon, joka tuo kansalle ehdottoman ja varman voiton. Toimikaa sen puolesta. Edustajain ja yleisen mielipiteen kesken on oleva vuorovaikutus, kohottakaa tämä keksimämme keino agitationitunnussanaksi. Levittäkää sitä, taistelkaa sen puolesta koko tuttavapiirissänne, julkisissa ja yksityisissä paikoissa koko vaikutuspiirissänne. Pitäkää jokaista, joka ei tätä keinoa tahdo käyttää, hyvän asian tietoisena tai itsetiedottomana vastustajana. Tämä esitetty keino on *ainoa* mikä kamarilla on. Mitä muuta keinoa sillä olisi? Olisi selvästikin mitä valitettavin ja mielettömin harhailuulo, jos kamari uskoisi yhä edelleen jatkamalla toimintaansa voivansa kieltää muita, ehkäpä kaikkia hallituksen vaatimuksia ja sitä pakottaa. Kun jaloin poljetaan kamarin ensimmäistä riidattomasti perustuslain mukaista kieltoa ja menetellään niinkuin ei sitä olisi, niin kuinka olisi kamarin toisella, kolmannella tai neljännellä kielolla suurempaa vaikutusta. Paremmin vain *totuttaisiin* kohtelemaan kamarin epämukavia päätöksiä tekemättöminä. *Hallitus* ja *kansa* tottuisivat siihen. Kamari päätösten halveksumisen ihana tottumus vakiintuisi, vieläpä *kansan* kesken — ja hyvällä syyllä — muttei suuremmissa määrin kuin hallituksen keskuudessa. Kamari joka myöntyisi kun sen perustuslain mukaisia päätöksiä on jaloin poljettu yhä edelleen hallituksen kanssa neuvottelemaan ja näyttelemään osaansa tässä valeperustuslaillisuuden ilveilyssä, huonontuisi tämän kautta mitä pahaisimmaksi hallituksen täydennykseksi. Sillä juuri sen

kautta kävisi hallitukselle mahdolliseksi perustuslaillisen muodon harhakuvan yhä säilyessä tuhota kansan perustuslailliset oikeudet. Mutta kamari olisi tällöin vielä paljoa rikollisempi kuin hallitus. Sillä paljoa rikollisempi kuin vastustaja on oikeuksieni oma edustaja, jos hän kavaltaa minun oikeuteni.

Vielä huonommin, mikäli mahdollista, olisi se, että kamari tässä kysymyksessä ryhtyisi n. k. kompromisiin, esim. hyväksymällä kaksivuotisen palvelusajan. Etenkin tätä vastaan, hyvät herrat, kohottakaa äänenne kuuluvaksi. Tässä asiassa ei ole mitään kompromissia. Jos esim. hallitus tarjoaisi kompromissina kaksivuotista palvelusaikaa ja kamari sen hyväksyisi, niin olisi itsessään ei kyläkään merkityksettömän mutta koko kysymykseen nähden kuitenkin hyvin mitättömän seikan takia maan etu uhrattu ja petetty. Sillä jos sotaväen uudistus rajotettuna kaksivuotiseen palvelusaikaan hyväksyttäisiin niin olisi kuitenkin maan puolustusväki — koko ensi kutsunta joka muodostaa maan todellisen puolustusvoiman — menetetty, se olisi muuttunut sotareserviksi linjaupseerien alaisena. Ei olisi meillä maan puolustusväkeä enää. Mutta tämän pääkysymyksen rinnalla, onko maan säilytettävä puolustusväkensä vaiko ei, väistyy mitättömäksi toinen kysymys onko asevelvollisten palveltava kaksi vaiko kolme vuotta, kuten kustannuskysymyskin. Mutta koko kysymys maan puolustusväestäkin on toisarvoinen.

Nykyoloissa on ensialalla *perustuslaillinen peruskysymys*: saadaanko hallitus pakotetuksi lakkaamaan käyttämästä varoja, jotka kamari on kieltänyt? Hallitus on, kuten siltä ei olisikaan suostumusta kiellettykään sellittänyt näitä varoja ei käyttävänsä.

Jos kamari näin ollen ryhtyisi minkäänlaiseen kompromissiin esim. suostuen kaksivuotiseen palvelusaikaan, niin ei se enää olisi mikään kompromissi, sovittelu; se olisi silkka luopuminen julkisesta oikeudesta. Silloin olisi onnellisesti paikkansa vallannut Bismarckin valtio-oikeu-

dellinen käytäntö, joka selittää: jos hallitus on joutunut ristiriitaan kamarin perustuslaillisen oikeuden kanssa, niin on *näiden* perädyttävä. Sen tämä ennakkotapaus saisi aikaan. Pitäkää siis jokaista kompromissista puhuvaa tietoisena tai itsetiedottomana ja silloin sitäkin vaarallisempänä hyvän asian vihollisena.

Mutta meidän keinomme, hyvät herrat, on päällisiksi vielä *vaaratonkin*. Se ei voi mitään turmella, kuten jokainen teistä voi havaita: jos hallitus on niin varmasti päättänyt noudattaa itsevaltiutta, ettei se peräydy vaikka kamari antaakin tuonlaisen selityksen, vaan hallitsee ilman kamaria alastoman itsevaltaisena — silloinhan kamari olisi yhtävähän ja vielä paljon vähemmin voinut jatkuvan hallitukselle myöntelemisen kautta tätä tunkea takasinpäin itsevaltaisesta valeperustuslaillisuudesta ja johtaa sitä *tosiperustuslaillisuuteen*; se olisi vain antanut hallitukselle keinon edelleen näytellä valeperustuslaillisuusilveilyä, mutta tähän on paljoa turmiollisempaa kuin avoin itsevaltius. Sillä se sekottaa kansan käsitykset ja tuhoaa, kuten jokainen valheelle perustuva hallitusjärjestelmä, kansan siveyden.

Keino on siis jokatapauksessa maalle vaaraton. Onpa se vaaraton edustajillekin ja tarvitaan vain selväpäisyyttä ja tarmoa, ei mitään suurta rohkeutta siihen ryhtymiseen. Ainoa uhri jonka se edustajilta vaatii, on se, että he pahimmassa tapauksessa saavat olla poissa tärkeästä julkisesta asemastaan!

Keino on vihdoin, kuten olen teille edellä esittänyt, aivan välttämätön ja joka tapauksessa voitokas, se on hyväksyttävä senkin takia, että hallitus, jos otetaan käytäntöön, itsestään väistyy sen edestä.

Mutta ehkäpä — ja tämä olisi teidän eduksenne, hyvät herrat —, ehkäpä se ei heti väistykään vaan jonkun aikaa itsepintaisesti hallitsee ilman kamareita. Se olisi teille suureksi eduksi, sanon minä. Sillä sitä enemmän nöyryty sitten hallitus kansan majesteetin edessä jos se

myöhemmin katsoo täytyvänsä kääntyä. Sitä enemmän tunnustaa se porvariston yhteiskunnallisen vallan omaa valtaansa suuremmaksi jos sen myöhemmin täytyy taipua kamarin ja kansan edessä.

Silloin olette te, hyvät herrat, tilaisuudessa asettamaan ehtonne ja voittoisasti. Silloin olette tilaisuudessa vaatimaan ja toteuttamaan parlamenttaarisen hallitustavan, jota vailla oltaessa vain vallitsee valeperustuslaillisuus. Silloin ei siis mitään sovintotunnelmia, hyvät herrat. Te olette koonneet kylliksi kokemuksia nähdäkseen mitä vanha itsevaltius on. Silloin siis ei enää uusia sovitteluja sen kanssa, vaan *peukalo silmään ja polvi rinnalle!*

Kuopio 1911
Savon Työväen kirjapaino

Hinta 50 penniä.